

Belterületen

Kétszobás komfortos lakás megvételre kerestetik

Cim a kiadóban

Legolcsóbb

orth. kóser étkezde

Győződjön meg **Salamonné** jó és izéles házikoszfjáról. Előfizetők előnyben részesülnek. **Király-u. 8. l. 42.**

Orosházáról

elsőrangú **teljesen megbízható**

orth. kóser vágott baromfit

szállít kizárólag

STERN BÉLA

baromfikereskedő, OROSHÁZA

!! FELHÍVÁS !!

Ertesítjük a tejszármazékok közönségét, hogy a

VITAMIT TEJIPAR - VÁLLALAT

Weber Márkuszt felügyelete alatt szigorúan megbízható **kóser tejet** hoz forgalomba, mely állandó és pontos szállítást biztosít. Kérjük b. támogatásukat.

VITAMIT TEJIPAR - VÁLLALAT

VIII, Kékvári-utca 23

Apró hirdetések

Hirdetési díjszabás: Minden szó egyszeri beiktatása 1600, vastagon szedett betűkből 3200 korona. Állástkeresőknek 1000. Apróhirdetések felvétele: VII, Sip-utca 10. Jelíges levelek kettős borítékban ugyanoda intézendők. Apróhirdetések csak a díj előzetes lefizetése mellett közölhetők.

Házasság

FINOM, szép, művelt hugomat, nagy rabbi unokáját férjhez adnani intelligens, jó egzisztenciájú fiatalemberhez. Hozománya 300 millió, kelengye, lakás. Bővebbet levélileg „Biztos jövő” jelíge a kiadóba.

JÓ CSALÁDBÓL való, szigorúan vallásos sógorom, ki nagy talmudtudása mellett a világiakban is jártas, elvonné azon finom, jólelkű leányt, ki nem anyagiakra, hanem boldog családi életre vágyódik. Leveleket „Szezaggyáros” jelíge a kiadóba.

INTELLIGENS, érettségizett fiatalember, ki saját jól menő üzlettel rendelkezik, elvonné azon csinos, zeneérett, jó családból való orth. leányt hozománnyal, melyet üzlete nagyobbitására használhatna fel. Ajánlatokat „100” jelíge a kiadóba.

KIMONDOTTAN CSINOS fiatal 19 éves hugomat, ki nem vagyona, csupán boldog vallásos családi életre vágyódik, férjhez adnám. Szigorúan orth. művelt fiatalemberek, küldjék be ajánlatukat „Boldog jövő” jelíge a kiadóba.

JÓ POZÍCIÓJU, művelt, magasállású orth. fiatalember nősilne.

Azon csinos, jó családból való, intelligens fiatal lányok, kiknek ezen adatok megfelelnek, írjanak „Vallásos 28” jelíge a kiadóba.

UNOKAHUGOMAT, ki 20 éves korára árván maradt, ezuton akarom otthonhoz juttatni. Hozománya 250 millió, esetleg lakás. Bővebbet levélileg, „Meleg Otthon” jelíge a kiadóba kérek.

Állást nyernek

SZERÉNY igényű, németül beszélő fiatal leányt keresek gyermekek mellé. Eötvös-u. 24, földszint 2.

Állást keres

INTELLIGENS érettségizett fiatal lány, ki szombat megtartása miatt nem talál elhelyezkedést, elmenne gyors- és gépirónőnek esetleg házikisasszonynak is, hol családtagnak tekintenek.

Megbízható,

legízletesebb **koszt.** kis menü 15.000 K, nagy menü 22.000 K

Előfizetők előnyben

„Titen Emesz“ disztermében (Mandelbaum) Szerencsen-u. 11, l. 15. Lakodalmak rendezését legjutányosabban elvállalom

Rézágy 1,200.000 kor.

Összecsukó ágy 280.000 „
Sodronyágybetét 220.000 „
Gyermekágyak, vasbutorok, mosdók, afrikamatracok olcsón

SOMOGYI ÉS TÁRSA

Budapest, VII., Molló-utca 1. sz.

Javításokat vállalunk

Szombat és ünnepnap zárva

Vallásos urileányt,

intelligens kisasszonyt keresek, aki III. polgárista fiam tanítását és levizsgáztatását vállalja. Perfekt németül és zongorázni tudó, szigorúan orth. koszt. reflektáló urilányok küldjék alantú címre ajánlataikat, bizonyítvány-másolatokkal és a fizetési igény megjelölésével. Családtagi bánásmód biztosítva. Francia nyelvismeret előnyben. **Öz. Klein Rudolfné, Kecskemét, Cognacgyár**

FELSŐRUHA varráshoz tanuló lány felvétetik. Jósika-u. 10. IV. em. Moskovitzné.

BARBIEN illatos késnélküli borotválópor

Mindenkit meghódított. Szállítás postacsomagokban

BARBIEN VEIGYPAR, Budapest, Nagydíófa-utca 5. sz.

Sirkövek

מלכות

ADLER J. sirkóraktárában Budapest, VII, Károly-körút 7 Szombat és ünnepnap zárva

TAUBER ADOLF orth. **בשר** étterme a régi utcai helyiségben VII, Rombach-u. 16, **ujonnan** elegánsan berendezve megnyilt. — Elsőrangú ellátás, igen kedvezményes áron. Naponként menü. Lakodalmakra külön helyiségek állnak rendelkezésre

A tisztelt vendégek szives további támogatását kérem

Tanítok

iparhatóságilag felszabadítva kettőszáz-ezerért iparművészeti kézimunkákat, nyak-kendőkészítést, fehérneművarrást, felsőruha varrást, szabást, kalapkészítést.

Továbbá

váltak legolcsóbban párna-montirozást

ötvenezerért függönykészítést, terítőösszeállítás, férfi, női fehérneműkészítést

Weiszné, kézimunkaszalon Kisdiófa-utca kettő, első emelet

ZSIDÓ UJSÁG

A MAGYAR ORTHODOX ZSIDÓSÁG HETILAPJA • MEGJELENIK HETENKINT EGYSZER

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST, VII., SIP UCCA 10.

TELEFON: József 125-90

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:

GROSZBERG LIPÓT

ELŐFIZETESI DIJ: 1 EVRE K. 240.000

„ 1/2 „ K 120.000

„ 1/4 „ K 60.000

Postachequekonto szám: 50.791.

חנוכה

Zsidóság és hellenizmus.

(Chanuka ünnepére.)

Mire lapunk e száma t. olvasóink kezébe jut, már beköszöntött a mi csodálatos szép ünnepünk, a Chanuka.

Hatalmas világtörténelmi esemény a szülőka ennek a fenséges ünnepnek. Mi lett volna a világból, ha sikerült volna Antiochus Epiphánesnek, hogy a zsidókat eltérítse ősapái hitétől, hogy megtagadtassa velük az Egyetlen Egyi-ten s hogy a görög bálványok imadására kényszerítse őket? Ha ez egyáltalán le lehetőséges lett volna, ma nemcsak hogy zsidóság nem lenne, de semmilyen vallás nem létezne, melynek a mindenható Egyi-ten a kiinduló pontja és alapja. Hiszen a kereszténység is, a mohamedanizmus is a zsidóságból sarjadt, amely nélkül elképzelhetetlen mindkettőnek megalapítása és kialakulása.

Peldátlan bátorsággal, bámulatraméltó áldozatkészésséggel és a zsidók I-tenébe vetett sziklaszilárd bizalommal indultak harcba a makkabeus hősök a hatalmas szir birodalom ellen, hogy megmentésük az emberiség legfőbb javát és I-ten csodás segedelmével az övék is lett a végső győzelem.

Ezeknek a véres csatákkal kivított világraszóló győzelmeknek emlékei a chanukagyertyák, melyeket — palotában lakják vagy kunyhóban — minden hithű zsidó kiszlev hó 25-ikének előestéjével kezdődőleg meggyújt, nyolc napon át mindig eggyel-eggyel megszorítva a gyertyák számát.

A görögök meghódították Kis-áziát. Velük azután görög kultúra, görög művészet, görög tudomány és bölcsészet, de egyuttal görög erkölcselenség, feslettség és bálványimádás is honosult meg a meghódított területeken. A bennszülött pogányok közül sokan elfordultak megszokott bálványaitól és Zeust meg Heraklest, Pallas Athene-t és Minervát imádták. És sajnos Judeában is, különösen a gazdagok és műveltebb emberek körében, akik a felsőbb tízezerhez számították magukat, a görög bálványok imádása a bon ton-hoz tartozott. A rosszul értelmezett „haladás“ azon volt, hogy az öröklött szent tantól elfordulva a görög „bálványok“ új és derűs kultuszának hódoljon. Milyen kellemes is volt nekik ez az új kultúra és a róla szóló tan! Az ember függetlenítheti magát mindentől és csak az okosság törvényei szerint kell hogy éljen. Amit mi morálitásnak nevezünk, ismeretlen fogalom volt a görögök előtt; a házasságtörés, a vérfertőzés, a faj-

talanság megengedett dolgok voltak: hetérák és szép terméti fiuk még a bölcsészettel foglalkozók körében is közkedveltek lettek; ártatlan szórakozásnak minősítették a velük való mulatozást, amelynek gyönyöreire hymnusokat zengtek a költők és amelyeknek még a legelőkelőbb emberek és asszonyok is nyilvánosan hódoltak. Ami pedig a becsületességet, a hűséget, az adott szó szentségét illeti, hát ennek épen az ellenkezője lett közmondásossá. (Graeca fides) De hát: „szép“-nek találták a görög életet; dallamos művelt nyelv, finom modor, aranyshajú szónokok és költők, nagy festők és szobrászok, bájos táncosnők és kellemes táncosok: mindez kiemelte a görög nemzetet a többi nemzet sorából; nagy kulturájú is volt ez a nép, hiszen ennek köréből kerültek ki a legnagyobb filozófusok, legkiválóbb szónokok, természetbúvárok, történelmírók és lantosok.

És a zsidóságban, se szobrász, se festő, épen oly kevéssé, mint táncosnő és hetéra. Judea ezeket nem ismerte. De volt szigorú i-teni törvénye, mely a fajtalanságot üldözte, a házasságtörést halállal büntette és mely a legszebb bálványtól is undorral fordult el. — Ragaszkodhatunk még tovább is ehhez az elavult ósdi törvényhez? — Kérdezték maguktól Judaea gazdagai közül nagyon is sokan,

akik görögökkel érintkeztek és a korról „haladni“ akartak. Párhuzamot vontak a zsidó törvény és felfogás között; ez utóbbi oly szép, oly csábító, oly vonzó a szívet és az elmét illetőleg, minden lehető és lehetlent megenged — és ezzel szemben a zsidó törvény majdnem minden lépésnél azt mondja: ezt nem szabad megtenni, anélkül, hogy csak felelne is a kérdésre: miért nem szabad.

Hányan, és hányan voltak, akik elcsábították magukat.

Már — már a végpusztulás fenyegette a zsidóságot, ám Isten nem akarta, hogy Izráél elpusztuljon. Lelket öntött a Makkabeus főpapi család tagjaiba, harcra buzdította őket, fegyvereiket győzelemre segítette és a chanukagyertyák lángjai még ma is ennek a győzelemnek emlékére lobognak.

Sajátságos! Izráél összeütközésbe került valamennyi kulturéppel, amely világalmon volt és mindegyik összeütközés emléke egy-egy ünnep. Peszách az Örökkévalónak Egyiptom fölött való győzelmének ünnepe. Purim annak az örömmünnepe, hogy Eszter Mordecháj és az akkori zsidóság Ahasvéros király birodalmának vérszomjas nagyjai fölé kerekedett, Chanuka ujjongásra hangol minket a görögökön kivált nagy győzelmünk miatt, de a római világbirodalommal való összeütközésünk Ab hó 9-ikét eredményezte.

Róma Görögország örököse volt; Róma újból kezdte a harcot a zsidóság ellen és ez a harc még a mai napig nem ért véget.

És ugyanazt az ellentétet a felfogásban látjuk ma, mint a Makkabeusok idejében. Itt egyéni szabadság, ott a szigorú törvény; itt műveltség, finomság, művészet, ott a Tan igazságai és az ősi erényekhez való ragaszkodás.

És megint csak olyan időköt élünk, hogy Juda fiai és leányai hátat fordítanak a szigorú törvénynek és a mai hellenizmus csábító szépségeihez vonzódnak.

Ám hiszitek-e, hogy szakíthatok a régi hittel, az ősi erkölccsel,

Izráél örök Egy-tenével? Nem tehetitek meg! Küzdöttünk régen is, az igaz zsidóság fennmaradásáért fogunk küzdeni most és a jövőben is — és a zsidóság győzni fog, Isten segítségével, aki azt el nem hagyja.

„מעוז צור“ történetéhez.

A péntek esti himnusz, a „Lechó dajdi“ mellett, mindenestre a Chanuka himnusz, a „Moajz cür“ a legismertebb, legnépszerűbb. Valóságos népdallá lett és a legtöbb népdal sorsában osztozott is annyiban, hogy szerzője ismeretlen maradt. Csak annyit tudunk róla, hogy Mordechájnak hívták, mert a versek kezdőbetűi ezt a nevet adják מרדכי.

Valószínű, hogy Mordecháj ben Jicchok a himnusz költője, s hogy a dal a 13-ik század közepe táján keletkezett, mások azt állítják, hogy modenai Mordecháj a szerzője s hogy jóval később, a 16-ik század első harmadában íródott. És ahogy ismeretlen maradt a szöveg szerzője, teljességgel ismeretlen maradt a daltam szerzője is. Ennek még a bibliai nevét sem tudják, ámde nem lehetetlen, hogy azonos személy volt a szöveg költőjével, Mordechájjal.

A „Moajz cür jesúosi“ szerzője mindenestre otthonos volt a Talmudban és a Midrásban. A képek, a metáforák, melyeket Izráélre és az őt elnyomó népekre alkalmaz, nem a nép nyelvéből és ideológiájából, hanem a Talmudból és az Agadából vevődtek, ami egyben elárulja azt is, hogy a költő, a viszonyokra való tekintettel, nem akart egészen nyíltan beszélni. Az első versszakban például „ugató ellenség“-et említ, ami alatt Sziriát érti, a második versszakban „malchusz eglo“, a borju királysága metáforával Egyiptomra céloz, melyben tudvalevőleg állatokat is imádtak i-tenekül; a harmadik és negyedik strófa, ugyancsak képekben, a babilonai fogságot és Hámán gyilkos tervét, az ötödik versszak végül a Makkabeusok dicsőséges szabadságharcát vetíti szemünk elé.

A hatodik versnek: chaszajf z'rajá kodsecho (חוק) csak későbbi eredetű és nem Mordechájtól származik. Mint már Landshut is az „Amüde hoavojde“-ban említi, a tizenhetedik század közepéig még nem ismerték a hatodik versszakot; egy 1662 évi (5422) kiadású imádságos könyvben találkozzunk először a hatodik versszakkal.

Érdekes, hogy a קצור שליה berlini 1715-iki (5475) kiadása a Moajz eür első öt versszakát változatlanul közli, de már a hatodikat lényegesen eltérő szöveggel és — amit talán kevesen tudnak — folytatása is van a dalnak, amennyiben további hét versszakot tartalmaz. De ezek már nem lettek közkinccsű. Az óvatosság kedvéért מרדכי שלום nem is vették fel a közhasználatban lévő imádságos könyvbe, mert kerülni akarták még a látszatát is annak, hogy Izráél az ő himnuszában boszuért kiált fel az Éghez.

Ennek a két toldalék versszaknak több szerzője van. Az egyiknek a világhírű רמ"א, rabbi Mózes Isleres volt krakkói rabbi (1550) a költője.

Magyar fordításban körülbelül így hangzik az ő toldaléka:

„Segítöm voltál, I-ten, mindenkor
S ha megaláztak, te mindannyiszor
Felemeltél a földnek gyászporából;
Te szent Uram, teremtem és Királyom,
Óh hallgasd meg könyörgő imádságom,
Vess büneinkre megbocsájtó fátyolt.
A harmadik rabságban is segíts,
Izráélt, népedet, megerősítsd
És Edomtól megváltsad, mentesítsd“.

A következő versszak szerzője rabbi Jirmija würzburgi ros beszédin. Ő így folytatja:

„Váltsd meg nyájad maradékát,
Vedd le róla Edom jármát,
Ismáel és Kedár rabbilincset;
Irgalmas, Szent, Egy-egyetlen,
Könnyíts nehéz terheinken,
Áraszd ránk kegyelmed égi kincsét.
S gyűlöletét megtorolva;
Ámálekot sujtsd a porba“;

W. K.

Presztizs-kérdés
a magyar orthodoxyára
a
„Zsidó Ujság“
megerősítése!

A trendelli és az élet.

„Valahányszor öt éves fiam elmondja nekem a Chanuka történetét, ami alatt ő nem a történelmi részét, hanem azt érti, hogy elő kell venni a menorát, megöltetni olajjal, az olajban kanócot tenni, bróchtot mondani, a kanócot meggyújtani és utána a moajz cürt elénekelni; valahányszor engem így kioktat, mindig azzal végző, hogy: s mikor mindezzel megvagyunk, elő kell venni a trendellit és játszani. Kell! Ez ő nála dogma, kiegészítő része az egész Chanuka-micváhnak.

Igy hát ma is kárpótlásul a péntek este első Chanuka estéért, trendelliztem a gyermekeimmel, mert leánykám is vannak, hála Istennek. A trendelli vígan zümmögve forgott-pörgött az asztalon és mikor már elfáradt és elfogta a szédülés, végül is ájultan felbillent. Micsóda feszült várakozás csillant meg ilyenkor kicsinyeim ragyogó szemében! Melyik betű lesz felül, a gimmele, vagy a hé, a nün-e vagy a sin? Nyert-e vagy veszített az, aki éppen akkor forgatta meg a pörgettyűt?

A játék folyamán az egyik nyert, a másik veszített, de a játék végén azután rendszeren úgy történt, hogy a nyerő megosztotta diói számát a vesztesel. Ami arra mutat, hogy gyermekeim a szociális kérdés egy részét jobban oldották meg, mint a felnőttek, a közgazdasági tudósok.

Kicsinyeimet aludni vitte az apjuk, de

én még itt ülök az asztalnál és elgondolkozva megpörgettem a trendellit. És ahogy szeszélyesen kering, eszembe jut, hogy az egész emberi élet is ilyen trendellijáték. A gyermekeket a dió izgatja, miniket nagyokat más dolgok. A pénz a társadalmi emelkedés, a vagyon, a befolyás, az élvezetek. És így játszunk mindaddig, míg minket is aludni küldenek, de nem a meleg puha ágyba, hanem máshová.

Nézem a trendelli betűt. Nün mint tudjuk, annyit jelent, mint semmi, gimmele annyit mint egész; hé felet jelent és a sin annyit, hogy nemcsak hogy nem nyertünk, de még rá is kell fizetni a játékra. Hát nem ilyen az élet és az ember is? Vannak egész emberek és félemberek, vannak senkik, vastag nullák és vannak, akik nemcsak pórul járnak a játékkal, de ráfizetik arra sokszor még a becsületüket is.

Mint a trendellinél, amíg kering-pörög, egymásba olvadnak a betűk és nem lehet megkülönböztetni a gimmelet és a nunt, a hét meg a sint, úgy az élet örült lázas forgatagában is sokáig nem lehet tudni, ki az egész ember, ki a nulla, ki a fél-ember, és ki az, aki már eljártozta mindenét, még a becsületét is. De egyszer csak itt van a döntés pillanata és sokszor bizony az életben is úgy van, hogy a nullák vagy a félemberek kerülnek felülre, az egészek, az értékesek pedig alul maradnak. Ám nem mindig. Változ-

TÁRCA.

Fenséges kiengesztelődés.

Írta: Guttman József, Sátoraljaiújhegy.

A Chanukaest azon bájos órái alatt, midőn a csikorgó, hideg decemberi időjárás elől a csendes és meleg szobába menekülünk, hogy meglessük az apró mecsecskéik drága kis lángjának titokzatos lobogását; amidőn az elnyomott Izráél évezredek sóhaját és vágyódását kifejező

„Moajz cür“ magasztos dalamának mélabus végső akkordjai is elcsendesülnek: adjuk át magunkat a szépséges Chanuka-ünnep örömeinek, melynek legkedvesebb mozzanata, a zsidóság körében általánosan elterjedt társasjátékok. Izráél aprajagya, de különösen a fiatalok, hódol eme kedvtelésnek, mely a pörgettyű, dominó, sakk és (last but not least) a kvitli mellett szórakoztatja hivat. Ugy az iskolában, mint a jesivákban, sőt a legszigorubb és legfegyelmesebb jesivában, Hunfalván is divik a játszás. Amíg azonban más jesivában, Chanuka beköszöntésével szünetel a tanulás és megkezdődik a játszás, addig Hunfalván a jesiva kritikus napjait éli. Chanuka hetedik napján van a nagy kihallgatás, a négy heti tananyag feldolgozásának vizsgája, amelyre ugyancsak alaposan kell felkészülni és amelyet a jesiva bölcs vezetője, a Rebbe

szó, kizárólag azért rendelt el, hogy az ünnep nagyobb része áldozatul ne essék a játék szenvedélyének. Teljesen megtiltani nem akarta, mert tudta, hogy ez esetben tanítványai az édenfa tilos gyümölcsét fogják élvezni, amit nem szeretett volna. Ellenben az utolsó estét átengedte a játszásnak és megelégedett azzal, ha hét napon át féken tudta tartani őket.

Egyetlenegyszer történt, hogy nem játszottak Hunfalván. Közel tizenhárom évvel ezelőtt egy gyászos esemény borzasztóan megrázkódtatta a jesiva nyugalmas életét. Egyik fiatal tagja hirtelen megbetegedett és minden óvintézkedés és segítség hiábavalónak bizonyult; bevégezte ifju életét, elköltözött az élők sorából. Harminc éve vezette már a rebbe a jesivát és e hosszú idő alatt hány meg hány betegség támadta és kinozta meg szeretett tanítványait, melyből mindannyian szerencsésen felgyógyultak, de halálest egyetlenegy sem fordult elő. Elképzelhető tehát, milyen fájdalmasan érintette drága Mesterünket ez a nagy csapás. Az öreg fizikailag amúgy is gyenge embert, teljesen összetörte és ágyba döntötte ez az eset, úgy hogy még a temetésén sem jelenhetett meg és csupán midőn fiatal tanítványának koporsójával a gyászmenet háza előtt elhaladt, tanítványaitól kétoldalt támogatva kijött, pár lépést tett a gyászmenettel és egy utolsó I. hozzádot intve szomorúan a koporsó után, visszament szobájába. Pár napig nem tudott magához térni, annyira fájt neki tanítványának elvesztése. Hú pásztor volt kedvenc nyájának, őrizte tanítványait mint a szemfényét és ime váratlanul berohan a vérszomjas vadállat és elragadja egy fiatal báránykáját. . .

nak a viszonyok, az élet jobb belátásra tanítja meg az embereket és akkor az egészek kerülnek felül, s nullák pedig jó megérdemelt sorsukra jutnak.

Minden trendellin a négy betű,

נס גדול ה' שם

egy van elrendezve, hogy a nün betűvel szemben van a hé, vagyis a semmivel ellenkező oldalon van a fél. Ez azt a gondolatot, azt a meggyőződést értele meg bennem, hogy ezen a ponton eltér a trendelli az élettől. A trendellijátékban még mindig jobb, ha a felét nyerem, mintha semmit sem nyerek, de az életnek nevezett játékban a féligazság éppen úgy nem ér semmit, mint a semmi igazság. Aki csak félig becsületes, az egyáltalán nem becsületes s aki csak félig tartja a vallást, az egészen vallástalan. Egyiknél sem lehet, mint mondani szokás, ötven százaléka megalkudni. Erre vonatkozatható Jannaj királynak a feleségéhez intézett levelme, mely így szól: „Ne félj a jámboroktól és ne félj a vallástalanoktól, de félj a két kulacsosoktól, akik vallásosaknak mutatkoznak, ám nem azok; akik úgy élnek, mint Zimri élt és olyan jutalmat várnak, mint Pinchász.“

Íme, az én elmékedéseim a trendelliről és a trendelli fölött. Gyerekeim még kicsinyek, azokkal nem közölhettem gondolataimat, de közlöm a nagyokkall a kicsinyeknek, nagyoknak egyaránt zavartalan vig Chanukát kívánok. M. I.

Elmúlt a gyászhet és pár napra rá beköszöntött Chanuka ünnepe, Mint minden évben, akkor is a nagy vizsgára készüdtünk. Ugy mint az idén, akkor is péntek este esett az első este és a vizsga a rákövetkező szerda délelőttre volt kitűzve. Minden évben a vizsga után szokott megkezdődni a játszás, amire persze akkor, a gyászhet után gondolni sem lehetett. A vizsga után a Rebbe י' kiadta az utasítást, miszerint másnap délelőttre előadást óhajtott tartani, melynek tananyagát a vasárnapi vizsgára kell feldolgozni. Szerdán este a Chanukagyertya gyújtása után megdölgölte magát egy kis társaság, 14—15 éves fiúk és leültek játszani. Mindössze egy pár órát szórakoztak, minthogy a nagy vizsga után kivoltak merülve, de ennyi is elegendő volt arra, hogy egy ellenőr, aki este végig járta a lakásokat, megcsipje őket és beárulja a rebbe-nek. Ennek hallatára a Rebbe borzasztó haragra gerjedt és szigorúan megparancsolta, hogy a délelőtti előadásra, okvetlen jelenjen meg mindenki, mert akkor óhajta megbüntetni az önmagukról megfeledkezett fiukat.

Chanukah.

(Folytatás a múlt számból.)

Matiszjohü és fiai szándékkal odamentek a felállított oltár közelébe és ellenállásra sarkalták hitsorsosait és mikor egyik gyöngelékü zsidó, a kényszernek engedve, mégis áldozni akart a bálványának, az i-teni haragra gyult agg Matiszjohü kihuzta kardját és belédöfte az illető emberbe.

Ez volt az első, tetteben való megnyilatkozása a zsidó szabadságvágyának és ezt nyomban követte a második is. Mert Matiszjohü fiai nekítámadtak a Apollesnek és felkoncolták őt is, fegyveres kísérőit is, az utolsó emberig.

Matiszjohü és fiai, valamint Moadinnak és egész környékének híthü zsidó lakossága erre mindenekelőtt is Ephraim-hegységbe vonultak, ahonnan azután, megszorodva a hozzájuk csatlakozó chaszidimmel mindenekelőtt is ugynevezett guerilla-háborút kezdett a sziriaiak ellen. Le-lecsaptak egy-egy helysére vagy vidékre, felkoncolták a sziriai védőcsapatokat, meglakoltatták büneikért a hellenizálódott zsidókat és a körülméletlenül talált fiugyermekeket pótlólag circumcisiáltak. Jeruzsálem ellen még nem vonulhattak, mert bölcs számításuk szerint még nem érkezett el ennek a napja.

Az agg Matiszjohü időközben meghalt, de mielőtt lehunyta volna sze-

meit, öt fia közül Simont és Judát rendelte utódjául. És pedig Simont mint okos tanácsadót, Judát pedig mint körültekintő jó hadvezért.

És I-ten a hitükért küzdő zsidó szabadságharcosok mellett volt.

Juda Makkabi is kezdetben csak guerilla-háborút folytatott, mikor azután ily módon apránként ugyan, de mégis lényegesen gyöngítve az ellenséget, elfogadta a nyílt harcot is. És megverte, legyőzte Apollóniust, aki tekintélyes hadsereggel ellene jött és megsemmisítette annak sziriai csapatait.

Antiochus Epiphanes erre új hadsereget indított utnak Seron nevű hadvezére parancsnoksága alatt. Sokkal erősebb volt ez a hadsereg, mint Judá Makkabi egész fegyveres tábor. De Judá Makkabi becsalta az ellenséget a Bethoron nevű hegy-szorosba, itt azután hirtelen rátámadt, körülvette minden oldalról és aki ellenség meg nem futamodott, az holtan ottmaradt a harctéren.

Antiochus Epiphanes ezután a csapás után elhatározta, hogy az utolsó szál emberig kiirtatja a zsidó népet, így áll bosszút a lázadókon. Hadi elefántokkal és lovassággal is ellátott, kitűnően felfegyverzett hadsereggel Lysiasnevű rokonát és hadvezérét küldte a zsidók ellen, aki viszont Ptolomáost, Dorymenes fiát, bizta meg a fővezérlettel.

Juda Makkabi, akinek mindössze hatezer harcosa volt, nem esett két ségbe. Rendületlenül bizott a zsidó I-ten segítségében és hatalmában, Micpah mellett, két mértföldnyire Jeruzsálemtől, ugyanott, ahol kilencszáz évvel azelőtt Sámuel próféta hasonló válságos helyzetben i-tentiszteletré gyűjtötte össze a népet, ő is i-tentiszteletet rendeztetett, azután négy részre osztva kisedet seregét. Emmaus felé vonult, ahol a hegység már lankásnak indul és a síkság kezdődik.

Gorgias, az ellenséges haderők egyik alvezére, ötezer gyalogsággal és ezer lovassal ott ütött táborát, ahol a hegység utolsó nyulványai a síkságba olvadtak, Judá Makkabi vele szemben, a hegyoldalon táborozott és pedig szándékosan úgy, hogy az ellenség megláthassa. Gorgias most azt a hadicselt gondolta ki, hogy északa rajta út a zsidók táborán és foglyul ejti a lázadókat.

Igen ám, csak hogy Judá Makkabinak több esze volt, mint Gorgiasnak. A sötétség beálltával felcsedette sátrait és minden emberével rejtett utakon lefelé vonult, az ellenség hátába. Ez időközben már felfelé ment, és mikor úgy látta, hogy a zsidók táborra üres, azt hitte, hogy beljebb vonultak a hegyek közé és üldözésünkre indult. Erre számított a nagyszerű hadvezér, Judá Makkabi. Mindenekelőtt is felgyujtatta az ellenség táborát, azután hajrá, utána. És mikor u ölért a terep ismeretének és saját hadvezéri zseni-állításának, de leginkább persze I-ten segedelmével sikerült, hogy pozdorzává törte az ellenséget. Aki el nem esett vagy fogságba nem került, az rémülten futott, amerre nyitva volt előtte az út.

Lysias, a király rokona, nem nyugodott bele a vereségbe. Ujabb hadsereget szerelt fel és ezuttal Jeruzsálemtől délre várta be a zsidók támadását, mert az itt lévő terepet nyílt csatára igen kedvezőnek találta. De Judá Makkabi nem rettent vissza. Lysias hatalmas juterejétől sem. Csapataival, amik időközben tízezer emberre szaporodtak, I-ten nevére hiva, megrohanta Lysias és

úgy megverte, hogy ez megmaradt sereggel valósággal kirohant az országból.

És Judea földjén már nem volt ellenséges katona egy sem.

(Vége következik.)

A jesivák problémái.

Hol legyen a nyilvános rabbiiskola?

Mult heti számunkban jelezttük, hogy a jesiva problémájának megvitatása vége felé közeledik. Ugy látszik azonban, hogy e kérdésben még sokan szóhoz akarnak jutni. Mondanunk sem kell, hogy mi, mint eddig, ezután is szívesen látjuk a komoly hozzájárulásokat.

ויקחה וישלכו אותו הבורה והבר

רק אין בו מים:

„Vették és beledobták őt a gödörbe; a gödör pedig üres volt, nem volt benne víz.“ (M. I. k. 37. f. 24. v.)

מים אין בו אבל נחשים ועקרבים

יש בו (שבת כ"ב).

„Víz nem volt benne, de voltak benne kígyók és skorpiók.“

Elvitázhatatlan, hogy a hazai orthodoxiának szüksége van nyilvános rabbiiskolára. Kell, hogy legyen olyan főiskolánk, ahonnan igaz i-tenféld, alapos héber tudású és acélos jellemű okleveles rabbik kerüljenek ki. A kérdés csak az, hogy hol legyen e rabbiiskola? A debreceni hitközség t. alelnöke *Blasz Ede* ur e lap hátsábján érvekkel alátámasztva Debrecen jelölte e célra a legalkalmasabbnak. Szerény véleményem szerint Debrecenben, egyenesen veszedelmes lenne egy ilyen iskola felállítása. Mi mindannyian, orthodoxiánk hívei, meghajtjuk a hódolat és elismerés zászlaját főtisztelendő Strasser Salamon debreceni főrabbi ur előtt. Őt nagy tudása, jámborságával és ismert lelki erényei határozottan predestinálják a kivánt iskola vezetésére. De nem Debrecenben, ahol a fejlett kultúra atmoszférája, — bármilyen furcsán is hangzik — az első pillanatra, — megmetélné az ifjaink jámbor lelkiületét, az orth. rabbi-jelöltek vallásos érzületét. Le-

gyünk őszinték és valljuk be, hogy az utóbbi évtizedekben a hírneves pozsonyi rabbiiskola is veszélyesnek látszott sokak szemében. Jól tudjuk, hogy a szerencsétlen trianoni béke előtti Magyarország sok orth. Gaonja mennyire féltette növendékeit a pozsonyi jesiva légkörétől. Nem a vezetőségben volt ott a *הילה הילה*: A hála és szeretet hervadhatatlan virágából fonunk mi koszorút Pozsonyban nyugvó nagy tanítómestereinknek *ויקחה*, az orth. rabbik korifeusainak sírjára. Azt sem mondhatjuk, hogy az ottani hitközségi tagok helytelen magaviselete adta volna az impulzust ezen ifjak elpártolásához. Nem. Pozsony ma is mintaszerű hitközsége az orthodoxiának. De a város terjedelmében és magasabb kulturájában rejtett e szomorú jelenség lelki oka. Megteremtette számukra az erkölcsre veszélyes légkört az, hogy ama vidéki gettószerű jesivából, ahol a rabbi vagy annak helyettese még éjjel is kikémlelte hollétüket és tettüket, ahol a vallás mezején elszigetelten élve csak a Tóra tanulásának szentelheték és szentelték idejüket, hirtelen olyan városba jutottak, ahol lehetetlenné vált a szigorú ellenőrzés és ahol mohó vágygyal törekedtek csak a világi tudományok elsajátítására. Utóbbi pedig a rajongó zsidó ifju hittudománnyal telített lelkében olyan érzelmeket szül, amelyek háttérbe szorítják nála a vallás érzelmét. E két különböző irányú tudomány forrászive — és ezt a mult tapasztalatai igazolják — a zsidó ifjak lelkikertjében egy mederben nem férhet meg békésen. Ezért vallanám én helytelen cselekedetnek egy nyilvános jellegű orth. rabbiiskola létesítését Debrecenben, ahol ma virágzó egyetem és zsidó gimnaszium van és ahol így hasonló kísértéseknek lennének kitéve.

„העין רואה והלב חושב“ — mondják

bölcsseink — „a szem lát és a szívben vágy gerjed.“ Fogékony lelkű ifjaink, érintkezve ott a különböző fakultásu egyetemistákkal elfordulnának hittől, tórától és így az orth. főiskola csak melegágya lenne a Budapesti Orsz. Rabbiképző intézetnek. A numerus clausus törvénye ugyan egyelőre hűséges öre lenne rabbiiskolánk vallásos életének, ámde hisszük, hogy ez nem lesz örökéletű. A rohamosan fejlődő Debrecen nagy terjedelménél fogva sem alkalmas arra, hogy orth. ifjak szigoruan vallásos nevelését biztosítsa. Minél kisebb városban, községben létesül a jesiva, annál virágzóbb, áldásosabb lesz. A tőlünk sajnos elszakadt Tátra hegy lábánál fekvő Hunfaluban csak 15—20 zsidó család lakik, mégis Nagymagyarország legnagyobb, legjelesebb és legjámborabb jesivája ékeskedett benne. Állandóan 250—300 növendéke volt. Köztük számos külföldi ifju. Mily lélekemelő látványt nyújtott e jesiva. ifjak vas szorgalma, egymás iránti szeretete, nagy hithűsége. Merem állítani, hogy az az ifju, ki a hunfalvi nagy mester *ויקחה* lábainál porosodva merített a tudomány medréből, ma, férfi korában is, ha rózsák között vezet utja, avagy az élet viszontagságaival is küzd, igazi i-tenféld, szent tanokért rajongó zsidó ember ő. *עם דרך*, *עם דרך*, kell, hogy gyermekeink kellő világi ismerettel is birjanak, hogy majdan, hazánk — és az emberi társa alam hasznos és tevékeny tagjaivá is lehessenek. Az orth. rabbiiskolába való felvételnél azonban, miként a multban volt — követeljük a polgári alsó négy osztályról szóló bizonyítványt. Továbbá a szonoki önképzőkörök módját nyújthatnak az önművelődésre. De ne akarjunk mi *הענינים* — mal zsidótlannal udással telített férfiakat orthodoxiánk rabbi székeibe ültetni. Ne a külső mázra, a virágnyelvű szónoklatokra áhitozunk. Mert orth. rabbik megillető igaz jámborság és a magasabb rendű világi tudomány csak egymás megsemmisítésére törekszenek.

Mi szentéletű, igaz *הענינים* — okat neveljünk nyilvános rabbiiskolánkban! Olyan *ענינים* — okat és *ענינים* — okat, kik hit-

Délelőtt 10 órára volt kitzúve az előadás, fájdalmas érzéssel, minden tagunkban reszkette jelentünk meg a Rebbe itélőszéke előtt. A Rebbe pontos időben jött be a tanterembe. Még mindig nem tért magához, a közelmúlt esemény annyira megváltoztatta, hogy alig lehetett ráismerni. Annyira gyenge volt, hogy csak támasztással léphetett fel a dobogóra, ahol előadásait szokta megtartani. Az előtte lévő könyvet felnyitotta és megkezdte az előadást. De alig hogy megkezdte, hirtelen abbahagyta és kezét felemelve, egész erejével lecsapott az állványra, mely nagyot koppant és a hatalmas ütéstől kezéből kiserkent a vér. „Borzasztó! Borzasztó! Ilyen időben leülni játszani...“ mondta olyan felindultan, hogy tagjai reszkettek és arcát tenyerébe rejtve keserve elkezdedt zokogni.

A görög tragédiák kórusai képesek csak megénekelni és mélabus énekeikkel kell kísélni ilyen szomorú jelenetet. A fájdalom tragikus megnyilatkozása, a szenved-

dés fájdalmas kifejezése, kínos hatással van szemlélőire. Szívünk összeszorulva, szemünk telve könnyekkel figyeltük drága Mesterünk kínos vergődését... És ime voltak köztünk, akik mosolyogva kísérték ezen jelenetet. Fiatal, naiv és félszeg fiúk, ártatlannak érezvén magukat, viszont kárörvendvén azon, hogy társaik, az igazi bűnösök, elveszik büntetésüket.

Oh szent együgyűség, nem sejtették, milyen fájdalmas jelenetnek lesz mosolygástok a felidőzője? Mert a Rebbe éppen ebben a pillanatban feltekintett és szeme éppen mosolygó tanítványaira vetődött. Roppant felizgatta őt ez a cini-kus öröm és siró, csukló hangon felkiáltott: „Semmirekellők, bitangok! Egy öreg embernek vérzik a szive a történetek miat és ti még nevettek... Így nem tudok tanulni.“ Ezzel lecsapta a könyvet és felindultan hagyta el a termet.

(Vége következik.)

séges pásztorai lesznek nyájuknak, méltó követői nagyevűi elődeiknek és akikre — minthogy talmudtóra iskolákat és kisebb jesivákat lesznek hivatva fenntartani, — nyugodtan bizhassuk majdan gyermekeink nevelését. Mindezekre nem Debrecen, vagy hasonló nagyobb város nyújthat nekünk garanciát, Szerintem pl. Vác lenne e célra igen alkalmas. Egyetemes orthodoxiánk áldozatkészségével, ebben az igaz jámborságáról messze híres kis városban egy hatalmas menza és internátus létesülne, ahol az ifjak kiképzésére a váci orth. főrabbi שליטתו

fővédnöksége mellett megfelelő oktató rabbikat alkalmaznának.

Ismétem, hogy a nagyobb városok csak a vallástalanság vermei lennének ifjaink számára és megisméltödné velünk a bibliai József esete: mi is saját testvéreinket vetnénk e vermekbe, והבורק וזרעם maradnának azok az ő számukra, אין בו מים nem merítenének ők ott az élő forrásból, de ויש בו מים נהיים ועקרבים יש בו מים veszélyeztetnék őket ott a vallástalanság lelket ölő kigyói, a hitelenség pusztító skorpiói.

Budapest.

Klein Jenő.

Ussiochiskin Budapesten.

Megirta a Zsidó Ujság, hogy a palesztinai kolonizáció egyik vezető embere, a jeruzsálemi Keren Kajemész elnöke, Ussischkin Menachem mérnök Svájcra jövet Budapesten fog tartózkodni.

Álláspontunk értelmében a vallásosság szempontjából a cionizmust nem helyesljük, mert az általa létesített palesztinai intézmények az orthodoxiának meg nem felelők. Épen ezért a cionista szellemű kolonizáció is hibás, bárha azt senki sem tagadhatja, hogy a vallási törvényeink értelmében a ישוב ארץ ישראל, a Szentföld benépesítése elsőrangú zsidó kötelesség.

Ezek után krónikási kötelességünk szerint a tények regisztrálására szorítokunk.

*

Csütörtök este a „Titen Emesz“-egyesület ünnepi bankettet adott, amelynek keretében felszólt a vendég.

Idejövetelének célja — mondotta — a magyar-zsidó viszonyok tanulmányozása. Nincs most talányosabb zsidóság mint az, amely Magyarországon lakik. A legszélsőbb ellentétet foglalja magában. Az asszimiláció sehol oly tomboló, mint itt, az u. n. felvilágosított zsidók körében és viszont a modern eszmeárlamatoktól oly határozottan elforduló zsidóság sincs más országban, mint itt. De a mi még csodálatosabb: mindenütt egész Európában és Amerikában találunk a legkülönbözőbb körülményekben működő és az egyetemes zsidóság érdekeit szem előtt tartó magyar zsidókat, innen indult ki Herzl és Nordau, de maga a magyar zsidóság teljesen elkülöníti magát minden egyetemes zsidó mozgalomtól.

Kutatnunk kell e körülmény okát. Elsősorban a nyelv az, amely teljesen elszigeteli ezt a zsidóságot. A zsidó írók és tudósok magyar nyelven írt dolgai teljesen elveszték a zsidó közönség részére. Az elszigeteltség második oka, hogy a földrajzi fekvése következtében nem érte orosz-zsidó bevándorlás egy hulláma sem. Vannak bizonyos politikai okok is, de akárhogy van, az egyetemes zsidóság nem mondhat le a magyar zsidóság munkájáról abban a küzdelemben, amely Palesztináért folyik.

Történelmi pillanatok él a zsidóság. A régi zsidó élet felújodásáról van szó. „Tűzben égette el az Ur a Szentföldet és tűzben fogja felépíteni“. Mikor a tűz kiűtött, Palesztinában kezdődött a gólusz s most, hogy a gólusz tüze emészti a népet, hazamegy hazáját felépíteni.

Nehéz ez a feladat. Arról van szó, hogy a kétezer év óta a földtől elidegenedett kiskereskedőt, úgynököket, házasságkövetőt oda irányítsuk az ősek földjére és mondjuk neki: most valósítsd meg a b'rocho szavát: „לחם מן הארץ“, „hozd elő kenyeredet a földből“.

Ehez hasonló kvándorlást nem látott a világ! A kvándorlás rendszeren a kisebb országokból nagyobb országokba, a szegényebből a gazdagabb felé irányul.

Palesztina esetében fordítva van a dolog. A palesztinai gyarmatosítás fordulópontjához érkezett. Földet kell szerezni minél többet és minél előbb. Amit ma megkaphatunk olcsón, azt esetleg holnap már nem kaphatjuk meg. Micsoda szerencse, hogy az Émek-et, Jizreel völgyét, sikerült az utolsó percben megszerezni. A zsidóság nem várhat. Amikor szólót egy magas rangú angol hivatalnok megkérdezte: miért siettetni a dolgot úgy, azt felelte neki: „mi nem várhatunk úgy mint ősünk, mert ezek utja Egyiptomtól Jeruzsálemig 40 esztendeig tartott, most pedig meg lehet ezt az utat tenni 14 óra alatt vasúti kocsiban.

Történelmi szükség hozta létre a palesztinai zsidó otthont és ezért meg fog valósulni a magyar zsidók nélkül is. Herzl mondotta: „ha akarjátok, nem mese“. A dolgok fejlődése azt hirdeti: a magyar zsidóságnak: még ha akarnátok is, akkor sem mese. Ha a nemzeti otthon fel fog épülni, szegyenkezni fognak a nagyapák, ha unokáink kérdezni fogják tőlük „mivel járultál hozzá a felépítéshez?“ s ők kénytelenek lesznek hallgatni. Lehetetlennek tartja, hogy Magyarországon az ujjaépítés nemes feladata ne találjon áldozatkész hivatkozókra.

Ussischkin szombat délelőtt a Rombach-uccai templomban megjelent és a Tóra elé járult. Feldmann Mózes rabbi héber beszédben üdvözölte.

Szombat kimenetele után hat órákor a Royal-szálló fehér termében rendezett tea-estély keretében nagyszabású beszédet tartott a zsidó nő fontos hivatásáról. Hivatkozott arra a midrásra, hogy csak Ráchel ösanyánknak ígérte meg az Ur azt, amit nem tudott nála elérni Ábrahám, Izsák, Jakab, hogy a góiuszba ment népet nem fogja hagyni elveszni; jelölje annak, hogy ha Ráchel ott van a helyén, a nép el nem vész, hanem visszatér hazájába.

Vagy milyen hódolattal kell tekintenünk egy másik Ráchelre, rabbi Akiva neje, aki kétszer huszonnegy esztendeig nélkülözött, hogy férje teljesen a Tóra-tanulásnak szentelhesse magát és akiről a meseter joggal mondhatta 24 000 tanítványa előtt: „amim van s amitek van a Tórából, az mind az övé.“

A zsidó nők nem teljesítették ebbeli kötelességüket eddig, nem nevelték gyermekeiket zsidó szellemben s ezért a gólusz zsidóságát terheli a felelősség, ha Erec Jiszroelben a bevándorlók egy részének nincs érzéke a hagyományok iránt. A Talmud szerint Ábrahám ösanyánk érmén az egyik oldalon egy öreg pár, a másik oldalon egy ifjú és egy leány volt látható Tanulságául annak, hogy csak a muliban gyökeredzhetik a jövő, a régi zsidó mult a gyökér, és az „ifjuság“ a gyümölcsöt hordó törzs.

*

A nagyérdemű férfiu fejtegetései után is csak megerősödött a meggyőződésünk, hogy kizárólag nemzeti alapon a zsidóságot nem lehet sem megérteni, sem fennállását tovább biztosítani és hogy addig a nemzeti otthon sem fog biztos alapon nyugodni, amíg a zsidó szellemben való nevelés középpontja nem lesz a תורה ומצוה, a Tóra és parancsolatai.

SKREK szalámít kérjen minden orthodox élelmiszertüzetben.

A halvaszületett indítvány megölője.

„A rossz cselekedet átka, hogy folyton új bűnöket kénytelen szülni.“ E goethei mondás megvalósulását látjuk napról-napra az ugynevezett fajvédők politikájában. A magyar egységet szándékosan gyengítő bűnös egyoldalúságban, a világ összes politikai és kulturális törekvéseit erre a közös nevezőre akarják bizni: „üsd a zsidót!“ A régi héber írásokban van egy példázat a két egymásba harapó kutyáról, amely rögtön kibékül, amikor a láthatáron megjelenik a farkas. Ilyen farkaszerepet szántak a zsidóságnak is és testvéri együttérzésben öleltek a magyarság legelkeseredettebb és legkomolyabb ellenségeivel, a román Cuzáékkal. Talán ennek a szerelmi frigynek gyümölcse a fajvédőknek az a legujabb indítványa, hogy a magyar zsidóság nemzeti kisebbségnek ismertessék el törvényhozási uton.

Az indítvány megokolása frázisokat puffogat a zsidó kérdéstről, illetőleg ennek a létezéséről. Egész nyugodtan beszélhetünk a dologról és bevallhatjuk, hogy igenis, van zsidó-kérdés, de nem a fajvédők elgondolása szerint. Az igazi zsidó-kérdés az orthodoxiára ez: miképpen őrizhetné meg továbbra is az ő hitűségét, a hagyományokhoz való ragaszkodását, miképpen építhetné ki intézményeit a mai lesújtóan szomorú viszonyok mellett és a modern kornak a régi vallásosságot veszélyeztető áramlatai dacára. A neológia szempontjából pedig ez a zsidó-kérdés: miképpen lehetne gátat vetni az elharapódzó vallási tudatlanságnak és közömbösségnek, az ijesztő mérvben szaporodó kitéréseknek, úgy azoknak, melyeknek a más-vallású házastárs, mint azoknak, ahol vélt vagy igazi társadalmi előny az indító ok.

Ez a belső zsidó-kérdés igazán nincs semmiféle összefüggésben az országos politikával. A probléma őszinte átérezése esetleg a liberális időkben sokakban bizonyos rezerváltságot idézett volna elő és az a gondolat, hogy a zsidó közösségen be-

lül mennyi fontos, ambiciót kitöltő életcélt adó „a nemes verejtékére méltó“ kérdés vár megoldásra, talán visszatartotta volna őket az országos és a városi politikában, valamint a politikával összefüggő társadalmi mozgalmakban való vezérségre törekvésig menő részvétől. De a mai időben, amikor a zsidóság szerepe a politikában a régi korszakhoz képest még nagyobb arányban zsugorodott össze, mint amilyen az arány Nagymagyarország és Csonkamagyarország között, a kérdésnek ez az oldala már elavult.

A zsidóságnak az állammal szemben semmiféle zsidó-kérdése nincs, legfeljebb zsidó-kérés van. Az a kérdés, hogy hagyjanak minket békésen élni vallási hagyományaink szerint s hogy végre oly konszolidáció, oly biztonság alakuljon ki, amely minden polgárban az egyenjogúság érzetét, a munka és a becsület értékének tudatát megszilárdítja.

Vallási téren kívül más ambícióink nincsenek az állami életben és így érthetetlen, miért akarnak a fajvédők új ambíciókat ébreszteni bennünk, miért akarják zsidó nemzeti öntudatunkat fokozni nemzeti kisebbséggé való lefokozásunkkal? Mindenki tudja, hogy a nemzetiség ismertető jele a külön nyelv. Nekünk nincs más nyelvünk a magyaron kívül, és így tehát számunkra az összes ugynevezett, a saját nyelv használatára vonatkozó nemzetiségi jogok csak érthetlenségek. Ha pedig a fajvédők egy általános numerus clausust akarnak a gazdasági élet összes ágazatában kivinni, akkor ezt — ha van hatalmuk rá — megtehetik anélkül, hogy a zsidóságot nemzetiségnek deklarálják.

Mindenütt az államnak nemzeti irányban való haladását látjuk. A nemzeti politika célja a külön nemzetiségi törekvések kiküszöbölése, az elv, amelyet a magyar törvényhozás 1868 december havában mondott ki a zsidóság emancipációja utáni évben: Magyarország összes honpolgárai az alkotmány alapelvi szerint is politikai tekintetben egy nemzetet képeznek, az osztatlan egységes magyar nemzetet, amelynek a hon minden polgára, bármely nemzetiséghez

tartozék is, egyenjogú tagja.“ (XLIV. t. c.)

Magyarország nemzeti állam, jelenlegi keretében senkinek nincsenek nemzetiségi törekvései. Milyen boldog volna például Lengyelország, Jugoszlávia, Románia, ha a nemzetiségi harcok nem apasztanák erejét? Nem szomorú-e, hogy a magyar fajvédők a nemzeti állam fejlődési útját el akarják terelni másféle vágányokra. És nem nevelés-e ez? A neveltségesség öl. Reméljük, hogy a neveltségesség fogja megölni a halvaszületett indítványt is.

Kettős „Hizoháru.“ — Az orthodox munkaadó figyelmébe. —

„Hizoháru“ héber szó s azt jelenti „vigyázatok“. A talmudnak egy szép mondanása kezdődik e szóval. והורה בני עניים, „Vigyázatok a szegények gyermekeire, a kiből kiindul majd a Tóra“. Ezért viseli e nevet a pesti orthodox hitközség ama egyesülete, a melynek célja szegény gyermekeknek a jésivába való küldése és tanulmányaik alatt való támogatása.

Nem e mintaszerű egyesület működését akarom most kiemelni, hanem egy másik „hizoháru“t akarok figyelmébe ajánlani az illetékes köröknek, a csornai „Machzike Hadasz“nak és a szombati „Somré Sabbosz“ egyesületnek. Figyelmükbe ajánlom nekik az orthodox cégeknek vagy műhelyekben alkalmazott tanoncok helyzetét.

Míg a szombatot nem tartó műhelyekben a tanonc 48—52 órát dolgozik, addig az orthodox főnökök a szombat-tartásáért 72—80 órai dolgoztatással kárpótolják magukat. A gyerek dolgozik, mert kényszerítve van rá. De az ipariskolában összejön társaival, felvilágosítják és kinevetik. A gyermek el lesz keseredve és kin bosszulja meg magát? A főnökön nem lehet, tehát a szombatot tölti ki bosszuját s alig várja az időt, hogy megszabaduljon a főnök és a Tóra igája alól.

Innen van az, hogy az iparos és kereskedői ifjuság sorában csak az marad meg a szombat mellett, aki fiatal korban böcher volt s csak azután nézett valami foglalkozás után. Az orthodox főnök a segédét sem becsüli meg kellőleg. Ez is keserűséget okoz és a gyengébb karakterű elmegy szombatot dolgozni.

A szombat a legfenségesebb szociális törvény. E törvényt tartók legyenek szociális érzésűek mint főnökök is. Hizoháru! Vigyázzanak a szegény gyermekekre, hogy eljárásuk által תורה ומצוה ne menjen ki, ne távozzon el a Tóra

körüből. Nem szabad előfordulni, hogy a mester vagy a főnök visszaéljen a helyzettel, hogy tanulójának szülei ragaszkodnak a szombat megtartásához és ezért a fiut megszenvedtetni sokkal nagyobb követelésekkel lép fel vele szemben, mint a szombatot nem tartóval. Ilyen módon úgy tesznek, mint a Talmud mondja:

שקילא טובתך ושדיא אחיזרה „el van véve a jóságod és tövisre van dobva“, mert nemcsak nem segítik elő a szombat megtartását, hanem egyenesen a bűnébe kergetik az ifjúságot. Ezt én, mint mester, tapasztalattal tudom. —d.—n.

Epizód a békekonferencián.

Amikor a héber nyelv felhangzott a világ nemzeti előtt.

Ussischkin Menachém pesti tartózkodása alkalmából felelevenítettek egy régi érdekes jelenetet, amelyről az akkori külföldi lapok írtak.

Akkor volt, amikor a Balfour-deklarációt, Anglia palesztinai mandátumát ratifikálni akarták. Az ünnepi aktushoz meg voltak hívva Weitzmann, Sokolow és Ussischkin. Program szerint Weitzmann angolul, és a többi kettő franciául beszél. Mikor ezt Ussischkin megtudta, kijelentette, hogy ő másképpen nem beszél, mint héberül. Hiába volt kollégáinak rábeszélése, ragaszkodott elhatározásához még annak az árán is, ha nem is juthat szóhoz, de kijelentette, hogy ez esetben a sajtóban publikálni fogja, hogy szónoklata elmaradásának nem az ő betegsége, hanem társai beteg álláspontja az oka. Ijesztgették az elnöklő

Clemenceau ismert szigorúságával, nem használt semmit.

A nevezetes gyűlésen gyönyörűen beszélt Weitzmann és Sokolow, de, mint az szokásban volt, csak félig hallgattak a szónokok szavára. — Azután felszólalt Ussischkin héberül, egy eleddig a konferencián nem hallott nyelven. Halotti csend lett a teremben s feszülő várakozás lett a 10 perces beszéd befejezéséig, mely alatt az elnöklő „tigris“ szemeit le nem vette a szónokról, aki azután átadta beszédének francia fordítását az elnöklő Clemenceaunak.

A gyűlés után lord Balfour, Anglia képviselője a békekonferencián, üdvözölte Ussischkint e szavakkal: — „Számomra ez volt a konferencia legszebb élménye. A próféták unokáját hallottam a próféták nyelvén beszélni.“

Korach legyőzete az Áron-ok által.

Kit fog a pesti neológ hitközség megválasztani?

Az irigység egy bizonyos nemével tekintünk a pesti neológ hitközség egyszerű diplomáciával megáldott vezetőjére. Orthodox hitközségekben mennyi izgalmat kelt például egy rabbiválasztás! Elkeseredéssel harcolnak egymással a pártok a maguk jelöltje érdekében. Egy évvel ezelőtt ugylátszott, hogy a pesti neológ hitközségben bevonul ez a választási izgalom.

Az egyik párt az úgynevezett konzervatív álláspontot akarta diadalra juttatni dr. Fischer Benő trencsényi neológ rabbi megválasztása által. A másik a tudományt akarta megjutalmazni, amidőn zászlajára dr. Weisz Miksa angyalföldi körzeti rabbi nevét írta. A harmadik a kegyelet szolgálatába akarta állítani szavazatait,

amikor a boldogult dr. Adler Illés örökébe öccsét, dr. Adler Ignác békésgyulai neológ rabbi öhajította megválasztani, aki azonkívül Feldmann Mózes rabbisági elnöknek is veje.

A dolog komplikálódni kezdett, amikor a Rombach-utcai előljáróság nem törődve rabbijának, Feldmann Mózes érzékenységével, állást foglalt dr. Fischer mellett. De erősen felszólalt a Weisz-párt is és hangoztatta „az egész hitközség csupa konzervatív zsidóból áll“, és így „miért sajtátítja ki egy töredék a konzervativságot?“

Korach e szavai megdöbbenették a hitközség vezetőségét és kezdte tanulmányozni a kérdést, sőt a bib-

liát — előrelátással. Előre nézve a bibliában úgy találták, hogy Korach fennidézett szavai előtt az olvasható: „Rabbit nektek!“ s így azt határozták, hogy minden frakciót le-törnek minden frakció jelöltjének megválasztásával.

Megválasztják tehát dr. Fischer Benjámint Rombach-uccai főrabbinak. Megválasztják továbbá dr. Weisz Miksát Aréna-uti főrabbinak. Marad azonban még az Adler-probléma, illetőleg Feldmann rabbi érzékenységének kérdése. Ez fényesen lesz elintézve egyszerre és következőképpen: Feldmann rabbit, aki eddig csak a képviselőtestület megválasztása alapján működött, előléptetik ösválasztás útján főrabbiá, vejét pedig körzeti rabbiá. A romlach-utcai előljáróság pedig majd bünbánással járul rabbija elé és mondja „bocsásd meg eddigi tiszteletlenségünket“, hiszen „hiszen a vő is rabbi lett,“ igaz, hogy csak körzeti. Ha dr. Adler elfogadja a választást, akkor jó, ha nem, akkor esetleg még jobb.

Amint látjuk, egészen hierarchikus lett a rabbiság, főrabbiakkal, rabbikkal, körzeti rabbikkal, esetleg címzetes főrabbiakkal, — sőt a neológ sajtó szerint — főpappal. A katolikus egyházban is így volt kiépítve a papi szervezet. Volt például püspöki ki-nevezés ily címen: „in partibus infidelium“, („a hitetlenek területére“), ahol az illető püspöknek nincs meggyeje, hanem oly tartományról nyeri el címét, amely hitetlenek kezén van. Mivelhogy a pesti hitközség egy tekintélyes kontingense a kitértek birodalmában van és erről a rabbi-hivatal pontos könyvet vezet, ki-nevezik majd főrabbinak in partibus infidelium a rabbi-hivatal vezetőjét, dr. Groszmann Zsigmondot is.

Lesz tehát a pesti neológ községnek öt új rabbija. Melyik hitközség engedheti meg magának ezt a luxust? A rabbi mindegyike mint szőlő „béke-rabbi“, egy-egy Áron lesz mindegyik, hisz a hitközség békéjét kellett biztosítani ezen az áron. Ha már így van, az orthodoxia szeretné, hogy ami Áron főpapról olvasható, róluk is elmondható legyen: „az igazság tanítása legyen

a szájában, csalárdság ne találtassék az ajkán, sokakat tartson vissza a büntől“. A jövő mutatja meg, hogy ez az óhajunk csupán pium desiderium lesz-e.

Jelszó és élettartalom.

Negyedszázaddal ezelőtt mondta ki a cionista szervezet megalapozója Herzl Tivadar e büszke jelszót: „Zurück zum Judentum vor der Rückkehr in's Judenland“.

Ezt a jelmondatot a legújabb időben felhozták s unos-untalan hangoztatják a hazai neológia pesti expozitúrái, akik minden egyes alkalommal kijelentik: „vissza a zsidósághoz!“

Mind a két esetben a gólusz hatása nyilatkozik meg s ezért a gólusz tanulságának szempontjából nézzük e jelszó tartalmát.

Ha a zsidóság góluszvándorlásának szomorú történelmét figyelemmel kísérjük, tapasztaljuk, hogy a gólusznak kettős jellege lehet: vagy „vissza“, vagy „előre“.

Midőn a zsidóság szilárdan kitart hite és vallása mellett, a gólusz tisztán megpróbáltatás, hogy általa felismertessék a zsidóság erkölcsi értéke. Erre nagyon találó a Midrás — Ábrahám ösátyánk tiz megpróbáltatására vonatkozó — példázata: „A fazekas is, midőn áruja jóságáról kívánja a vevőt meggyőzni, csak a szilárd edényeket kongatja meg kalapácsával. Midőn azonban a zsidóság hitében már ingadozni kezd, a zsidó vallást fenntartó pillérek meglazultak — mint a jelen időkben — a gólusz egy fensőbb i-teni szózat, egy memento a zsidóság részére.

Hogy a góluszi megpróbáltatás milyen erkölcsi értékeket tud a vallásos zsidóságból napfényre hozni, erre példa a németországi zsidóság a keresztes hadjáratok vérzivataros idejéből. Az elnyomás arányában erősödött meg a vallásossága.

Amikor pedig a XIX. században a zsidóság elbódult a kultúra jelszavától s azt hitte az intelligens réteg, hogy teljesen csendben szépen beleolvad a népek közé, jött újra az antiszemitizmus, a horog-

keresztes hadjárat, a gólusz, mint „vissza“ jött mint memento, amely hirdette, hogy legnagyobb bűn, ha egy nép önmagát zsidóság keres utat, amelyen rá van írva: vissza a zsidósághoz!

A zsidóság egyik rétege úgy vélte: Minden nemzetnek meg van az országa, minden nemzet a saját nyelvén beszél, tehát szerezzük vissza őshazánkat, élesszük fel a zsidó nyelvet. Ez a gondolat hívta életre a zsidó nacionalista mozgalmat, melynek eszméje a zsidóság mind szélesebb rétegeiben tért hódított. A hitű zsidóság egyrésze a Szentföld iránti vágyakozásból, a zsidóság dicső múltjának emlékeiből elteve, szintén belekapcsolódott a mozgalomba, úgy véelve, ha az eszme megvalósul, ha Palesztina fel fog épülni, módjukban lesz a Szent földön a szentség szellemét terjeszteni és az ősi vallásos zsidó élet reneszánszát megvalósítani. Amde a cionizmus eddigi alkotásainál nem látjuk kidomborítva azt az igazságot, hogy minden a zsidósággal kapcsolatos alkotás, csak abban az esetben lehet maradandó, ha annak alapját a zsidó hit, a vallás és a Tóra képezik, különben csak gyenge tákolmány, amely az első rohamnál önmagától összedől.

A zsidóság egy másik rétege, amely azokból áll, akik eddig nem tudtak megszabaulni az asszimilációs törekvések hatása elől és büvköréből, szintén kezdik átérezni a kor szavát. Közledni akarnak a zsidósághoz, de sajnos, csak elméletben. Az ő zsidóságot felekezeti alapon akarják helyezni, de egészen alaptalanul. Azt mondják: mi a Sulchan Aruch alapján állunk, amde ez csak üres frázis marad. I-tentisztelet, I-tenfélelem nélkül; hittanítás, hitgyakorlat nélkül; vallásgyakorlat, vallás nélkül, — ebben merül ki a vallásos élet gyakorlása az ő felfogásuk szerint. No meg a magyar neologia felszínességére jellemző „Fräulein Betty“-akciókban, amelyeknek egyetlen célja egynéhány heti sajtóbeli szenzáció hajszolása, amelynek folyamán némely neológ rabbi megírhatja, hogy a vallási reneszánsz olyan nagy lendületet vett hitközségében, hogy sikerült két mezüzet és néhány szombati gyertyát elhelyezni.

Az orthodoxiának éppen ez a feladata, hogy példájával tanítsa, mit jelent ez a jelszó: vissza a zsidósághoz! Nem a felszínes zsidó nacionalizmust, nem a névlegesen felekezeti neológiát, hanem jelenti a törői törvények betartását és az ősi zsidóság hagyományainak az életbe való átvitelét. Ilyen módon nem felkapott jelszó, hanem élettartalom lesz az: „vissza a zsidósághoz!“

Strasser Simon, (Debrecen.)

S. O. S.

— Őszinte szó az orthodox sajtóról. —

A Zsidó Ujság egymásután felvetette a magyar zsidóság fontos problémáit. De nem látom eléggé hangsúlyozva a sajtó fontosságát. A mai viszonyok között, a magyar orthodoxia jelenlegi fejlődési stádiumában, amikor a jesivát járt ifjúságunkon kívül az egész fiatal generáció, a kimondott talmudtudósokon, a lamdenokon kívül az egész középosztály, a kereskedők, a jobb iparosok és végül (mit legelőször kellett volna említeni) a polgári iskolai osztályokat végzett leányaink és intelligens asszonyaink mind-mind a neológ sajtón nevelkedtek, onnan merítik életfelfogásukat — nincs fontosabb

כשר árut

ismét készít ez évben az ismert kütünő minőségben, szigorúan rituális előírás sze int

Schreiber Simon

egri főrabbi főtisztelendő ur felügyelete alatt a

Franck Henrik Fiai

cég.

Levelezési cím:

Budapest, VI.,
Nagy János-utca 1.
Telefon: 129-19.
Főpostafiók: 216.

és életrevalóbb kérdés az orthodox sajtó kiépítésénél.

Mert miért volt például fontos egy ifjúsági irodalom megteremtése? —

Minden józan ember belátta, hogy a nagyoknak irt regényirodalom, melyben leginkább a nemek harcáról van szó, nem alkalmas a tapasztalatlan ifjúság lelkiéletének nevelésére, hanem inkább regényes hajlamokat ébreszt benne a regényhősök példájának utánzására.

Hát az orthodox ifjúságnál, az orthodox leányoknál és asszonyoknál másképpen van a dolog? Miért lelkesedjenek a házi erényeket képviselő *האשה הטובה* zsidó asszonyokért, ha az „izraelita“ sajtóban még ki nem tért táncosnők és színésznők dicsőítését olvashatják. Miért lelkesedjenek a bibliai Ráchel-ért, amikor az ilyen mű francia tragika szerelmi élete oly érdekes színben tűnik fel a péntek esti gyertya megéneklésének kíséretében?

Chanuka alkalmából szó fog esni a hellenizmusról és a zsidóságról. A hellenizmus mindent megengedő és ragyogó külsejű, a zsidóság szigorú és sok kötelességeket előíró. A makkabeusok megértették a nagy veszélyt és sikert kiharagadni a népet a hellenizmus csábmosolyos, ölelő karjaiból. A magyar orthodoxia azonban el van hellenizálva: Nem is veszi észre milyen mérget vesz be, amikor felvonulnak előtte hangversenytermekben rendezett chanukai kabarészek, amikor szent énekeink orgonás szanzációk lesznek. Ha nem magyarázzák meg nekik, hogy ez hellenizmus, hogy a régi hellenista főpap Meneleus is cirkuszokat rendezett, akkor ez jobban fog az ifjúságunknak, asszonyainknak imponálni, mint a szerény *הגורל הטוב*, amelyet a vallásos előimádkozó mond gordonka, hárfá, esellő és orgonakíséret nélkül, akkor ez olyan titkos vágyat fog benne ébreszteni eme hellenizmus iránt, mint amilyen romantikus vágyakozást ébreszt a tiltott szerelem után a sok regény.

De ki magyarázza ezt meg az egyszerű olvasónak? Ki fogja őt felvilágosítani arról, hogy ha például Chorin Áron aradi rabbi „nagyágáról“ olvas, hogy ez a Chorin legszélsőbb reformátor és a régi zsidó

hagyományoknak romboló ellensége volt, hogy egész családjá ki van térve és egyik része kimondott antiszemita?

Hát ne tessék-e az orthodox ifjúságnak, hogy az Alföld híres városában együtt énekelnek a templomban nők és férfiak, azután aranygyűrűket kapnak, vagy ne tessék-e, ha templomépités céljaira műsoros táncmultságokat rendeznek, ne tessék-e jobban, mint ha az orthodox rabbi a meztelen karok és térdig érő ruhák ellen szónokol? A rabbi szónoklását ritkán hallgatják, de a neolog sajtóból kiáradó szellemet hetenkint állandóan magukba szívják. S azért végzetes az orthodoxiára, ha nincs, aki felvilágosítaná.

S ki fogja felvilágosítani az orthodox olvasót arról, hogy ne higgyen a megbotránkozás őszinteségében, amikor ez a sajtó a szabadkőműves nagymester ellen mennydörög, amikor egy pár lappal tovább egy szabadkőműves bucsuját közli egy szabadkőműves testvér koporsója fellett.

Ki fogja megtanítani az orthodox olvasót arra, hogy a régi Hellenizmus is tetszetős tórai allegóriákkal operált, és épügy a mai is: Chorin Áron szalonképessé tételére felvonultatja a kállói rabbit, a Baal Semet, R. Jiczchok Lóriát (ארי)?

Ki világosítja fel a laikus, átlagos, orthodox közönséget? Ki más, mint egy lap, amely hétről-hétre a tiszta, következetes tórai álláspontot képviseli és hirdeti.

S. O. S. Ez a sülyedő hajó vészjelentése és azt jelenti: (save our soul) „mentsétek meg lelkünket!“ Ilyen lélekmentés utáni sóhaj tör ki sok ezer zsidó olvasó szívéből. Bár csak megéreznék az illetékesek a lélekmentés fontos kötelességét? *ויעזרה רוח מקרבך. Védekezzünk az orthodox zsidó ház megmérgezése ellen!*

Dr. Sch. M.

Hungária koser szappan

valódi minőségben készül. Megrendeléseket kérünk:

Hungária vegyészeti gyár
Budapest, XI., Páva uccá 7. sz.
alá intézni.

Erdélyi levél.

Kolozsvár, 5686. Kiszlév 19-én.

A „Zsidó Ujság“ nagy olvasó-láborát mindenestre érdekelni fogják az erdélyi elszakított hittestvéreik körében történtek s ezért, némi szünet után, amiért a Szerkesztő ur szíves elnézését kérem, megint felkeresem b lapját, melynek hézagpótló működéséről és dicsőretre méltó irányáról Erdélyben is igen sokat beszélnek.

November hava nagyon mozgalmas volt, ami az Erdélyi Agudász Jiszróél életét illeti. Majd egy egész hónapot töltött el körünkben dr. Pollák Joél rabbi, aki az Aguda bécsi központjának megbízásából propaganda-utat tett Erdélybe.

November másodikán érkezett meg Nagyváradra, ahol ünnepélyes fogadtatásban részesült s ahol mindenekelőtt is Fuchs Benjámin orth. főabbival és az évek óta itt élő wisnizi (Bukovina) rebbevel érintkezésbe lépett. Fuchs főrabbi bejelentette csatlakozását az Agudához, a wisnizi rebbe pedig körlevelet intézett bukovinai hiveihez, melyben az Agudában való tömörülést ajánlotta nekik.

Nagyvárad után sorra vette dr. Pollák a nagyobb orth. hitközségeket, így megfordult Székelyhídon, Érmihályfalván, Szaimáron, Kolozsvárott, Besztercén, Désen Tordán, Medgyesén, Szászsebesen, Marosvásárhelyen, Szászrégenben, Marosludason, Segesváron és számos más helyen is és mindenütt kiküldetése céljának megfelelő működést fejtett ki. Besztercén résztvett az országos orth. Iroda választmányi ülésében is s itt élénk eszmecsere folytatótt a jelenlévő rabbikkal, Fuchs nagyvárad, Ullmann besztercei, Paneth dési, Teitelbaum máramarosszégyei, Élias szamosújvári rabbikkal és másokkal. Az Iroda megragadta az alkalmat és jegyzőkönyvileg háláját fejezte ki az Agudász Jiszróél bécsi központjának az egyetemes zsidóság érdekében kifejtett áldásos működéséért. Az Aguda Erdélyben már annyi tért hódított, hogy az illetékes körök elhatározták egy havi folyóirat kiadását, mely Kolozsvárott fog megjelenni.

Az Aguda fért hódít, ezzel szemben a mizrachisták tért veszítenek. Így a nagyszabeni mizrachista szervezet is elhatározta feloszlását, mert tagjai közül sokan nem nézhették az egyes cionista vezetők vallástalanságát, így pl. megtörtént, hogy a Keren Hajeszod kiküldött embere Jomkipur napján nyilvánosan étkezett.

Végül közlöm még Ugron Istvánnak, az erdélyi magyar nép-

párt elnökének nyilatkozatát, mely minket zsidókat közelebről érdekel. Ebben a legélesebben elítélte az Eckhard-Cuza féle együttműködést, s kijelentette, hogy ő és vele együtt az egész megszállott terület magyarságának 95%-a anachronizmusnak bélyegzi az antiszemitizmust és hangoztatta, hogy örömmel és készséggel dolgozik együtt a mindig hazafias magyar érzelmeinek bizonyult erdélyi zsidósággal.

Brünn L.

Előfizetési felhívás!

Azon t. olvasóinkat, akik lapunkra még nem fizettek elő, tisztelettel felkérjük, hogy az előfizetési összeget postafordulatával beküldeni sziveskedjenek. Továbbá bátorokdunk felkérni hithű olvasóinkat, hogy a Zsidó Ujságot, mint a magyarországi orth. zsidóság egyetlen organumát, rokonai és ösmerőseik körében terjesszen méltóztatassanak; hisz minden új előfizető által az igazi valóságosság védő bástyájának pilléreihez egy alapkövet raknak le.

Lapunkat, amely kizárólag a *שבת הדין* érdekét szolgálja, minden valóságos családnak ajánlva, vagyunk hitrokoni üdvözléssel a „Zsidó Ujság“ kiadóhivatala.

Zsidó szellemesség és humor.

Két római tudós afőlött vitakozott, nem jobb lett volna-e, ha I-ten beszélő képesség nélkül teremti vala az embert. Az egyik azt állította, hogy bizony jobb lett volna, a másik azt, hogy nem lett volna jobb. Mikor Hadrianus római császár erről a vitáról értesült, maga elé rendelte a két tudóst, hogy előtte vitakozzanak a témáról és egy harmadikat, egy zsidó tudóst, hivatott maga elé döntő bírónak. — Az a tudós kezdte, aki az emberi beszélő képesség áldásos volta mellett volt, utána a másik akart beszélni, de alig hogy a bevezető szót mondta: felséges császárom, most én leszek bátor... a zsidó döntő bíró rátapasztotta tenyerét annak szájára és nem engedte tovább beszélni — Mit csinálsz? — kérdezte a meglepett császár a zsidó tudóstól. — Eldöntöttem a vitát, — felelte ez utóbbi. — Ez az ember bizonyítani akarja, hogy jobb lett volna, ha I-ten beszélő képesség nélkül teremti vala az embert és ehhez épen a beszélő képesség kell neki eszközül?

Ebből is láthatod, császár, hogy úgy volt jó, ahogy I-ten bölcsességének tetszett, t. i. hogy beszélő képességgel ruházta fel az embert. — Igazságod van, — jegyezte meg a császár és bámulta a zsidó tudós éleselméjűségét és „csattanó“ érvét.

Ugyanez a Hadrianus császár egyszer ráförmedt rabbi Jehosua ben Chananjara, mondván: — mégis csak vakmerőség a gyenge bárány, Izráel részéről, hogy hetven farkas mellett nyugodtan legelészik! — Csak hogy Izraelnek az Örökkévaló Egy i-ten a pásztora, felelte félelem nélkül rabbi Jehosua — és az a pásztor megvédelmezi az ő bárányát mind a hetven farkas ellen.

Terach, Ábrahám ósatyánk atyja, tudvalegileg bálványkészítő volt és bálványokkal kereskedett. Sokszor távol volt hazulról, mert bálványával hazálni járt és ilyenkor mindig fiát, Ábrahámot rendelte helyettesül. — Ha vevő jön, te szolgálj ki, fiam. Amde mit tett Ábrahám, aki már akkor is az egyetlen egy I-ten vallotta? Mikor jött a vevő és valami bálványt szemelt ki magának, megkérdezte tőle: — hány éves vagy? És mikor a vevő megmondta, hogy ő harminc vagy negyven éves. Ábrahám kinevette és így szólt hozzá: — Hát nem szégyeled magadat? Te, a negyven éves ember, olyan bálványt akarsz imádni, amely csak tegnap készült el?

Rabbi Josze ben Chalaftától megkérdezte valamely előkelő urinő, hány nap alatt teremtette I-ten a világot? — Már első napon is elkészült vele, — felelte a rabbi. — Hogy-hogy? — csodálkozott az urinő,

hiszen a Szentírás világosan említi, hogy hat nap alatt! A rabbi mosolygott és kérdezte: — Hány fogásból állt a legutóbbi diszebed? — Hatból — volt a válasz. — Es egyszerre adtattad be mind a hat fogást, a vendégsegeregnek? — Dehogy is Elkészíteni persze egyszerre készítettem el a hat fogást, de feltálatni csak egyenként tálattam fel őket — No látod, — mondta a bölc rabbi és mosolygott.

Egy előkelő római urinő megjegyezte rabbi Jos e ben Chalafta előtt, hogy I-ten voltaképpen eltulajdonítás segítségével teremtette meg Chavát, amennyiben Ádámot előbb egyik bordájától megfosztotta. — A bölc és szellemes rabbi erre olyan finom bókkal felelt, mely dicsőretére vált volna a legszellemesebb francia gavalérnak is. Azt mondta: Eltulajdonításnak nevezhetjük-e, ha valaki valamely férftől egy fatnyi ezüstöt vesz el és helyette egész font aranyat ad vissza?

Egy szegény lamed kiházásította a leányát. A lakodalmon o't volt egy előkelő hitközségi tag is, aki azonban rossz ember hírében állt, szivtelen kemény természetű volt. Különösen a samesz haragudott rá, mert már sok rosszat tett vele. Mikor a lakodalmi ebéd után miseberach mondásra került a sor, a bal chaszene odasugta a samesznek: reb Usert (igy hívták az előkelőt) úgy emlitse, hogy: echod *mirose* Kehillosszenü (hitközségünk elsőinek egyike.) A samesz kajánul mosolygott és mintha félreértette volna a bálchaszent, így aposztrofálta reb Usert: echod *merise* Kehillosszenü, ami magyarul annyit, mint hitközségünk gonoszainak egyike.

Naptár

שבת, א' דלתמוכה, פ' וישב כ"ה כסליו.

שבת, קבלת שבת, Sábosz bejövetele dec. 11-én Bpsten 3 óra 45 p.

שבת, מוצאי שבת, Sábosz kimenetele „ 12-én „ 4 „ 30 „

ראש חודש טבת: csütörtök és péntek.

HIREK.

(Groszberg Lipót ur) lapunk felelős szerkesztőjének állapota az utóbbi napokban *ביה* annyira javult, hogy a szanatoriumot már elhagyhatta, de orvosai tanácsára a lap vezetését még nem veheti át.

(Orth. Peszach-liszt.) Az orth. központi bizottság ülésével egyidejűleg — melyről már a mult számunkban beszámoltunk — az orth. központi pénzügyi bizottsága is ülést tartott. Az ülés legfontosabb tárgya, a peszachliszt kérdésének elintézése

volt. A bizottság felülvizsgálta az összes beérkezett árajánlatokat és miután a „Gizella“ malomé mutatkozott legelőnyösebbnek, vele kötötte meg a szerződést az idén. — A hitközségi elnök üdvözlő beszédében különösen azon érdemekre mutatott rá, melyeket Deutsch Vilmos a jótékonyagsz nagystilű gyakorlása körül szerzett. A gyermekfelruházási akció sikere a mai nehéz gazdasági viszonyok között, elsősorban a jubiláns munkásságának tudható be. Ad muletos annos!

(Személyi hir.) Deutsch Vilmos a budapesti orth. izr. hitközség kép-

ra, melyeket Deutsch Vilmos a jótékony nagystílű gyakorlása körül szerzett. A gyermekfelruházási akció sikere a mai nehéz gazdasági viszonyok között, elsősorban a jubiláns munkásságának tudható be. Ad multos annos!

(A szabadkai neológ hitközség), mely 1775-ben 12 hitorsosunk által lett alapítva, mint ottani tudósítónk jelenti e napokban ünnepelte fennállásának 150-ik évfordulóját. Mint ismeretes, Szabadkán 1903-ban orthodox imaegyesület alakult, mely örvedesen folyton fejlődött és hosszabb harc után 1921-ben megkapta hitközsége autonómiáját. Az orth. hitközség derek főrabbija Deutsch Mózes egyetemes mind a jugoszláviai országos orth. szervezetnek az elnöke.

(A Balassagyarmati Tiferész Bachurim) amely eszupán jótékony és kulturális célokra 16 milliót fordított, november hónapban tartotta tisztújító közgyűlését a következő eredménnyel: Elnök; Deutsch Manó. Alelnökök: Haas Lipót, Gansel Mór. Ügyvezető alelnök: Sternberg Herman. Elöljárók: Schutzengel Sándor, Radnai Márton, Gutmann Sándor. Gondnokok; Grünwald Márton, Grünberger Adolf, Schwartz József, Berger Sándor. Pénztárnok: Schwarcz Aron. Titkár: Ehrenfeld Sándor. Ellenőrök: Bajor Pál, Wilhelm Imre. Könyvtárnokok: Sternberg Márton, Mózes Dezső.

(Dájan-választás Ungvárott.) Mint Ungvárról értesülünk, az ottani orth. hitközség tulnyomó többséggel Bley M. rabbit, a kisváradai főrabbi vejét, választotta meg dájánának. Az új dájan ungvári születésű és mint מוֹדֵר הַחֵם מוֹדֵר igen jó hírnévnek örvend.

(Orth. főrabbi a megyei törvényhatóságban.) Zemplén vármegye területén mint nekünk jelentik, f. hó 3-án került a sor a legutóbbi választások óta megüresedett 42 törvényhatósági bizottsági tagság betöltésére. Tállya nagyközség lakossága 4 tagot választott és a választásból a 12 jelölt közül, nagy szótöbbséggel az orth. izr. hitközség népszerű és tiszteletben álló főrabbija, Rosenbaum Lipót került ki győztesen. A régi jó időkben is a ritkaságok közé tartozott, hogy orth. főrabbi legyen a megyei törvényhatóság tagja, annál is inkább kiemelendő esemény ez ma, hogy egy nagyközség választó polgárai felekezeti különbség nélkül sz. retettel csoportosulnak egy rabbi személye körül. A főrabbi az országos orth. izr. hitfelekezeti országos képviselőségének egyik tagja.

(Az örült spanyol.) Évenként többször szokott az újságokban hír felmerülni a szefárd zsidók Spanyolországba való telepítéséről,

Hol ez a politikus, hol az a politikai egyesület csepeg a szeretettől a spanyolországból kiűzött „zsidó spanyolok” iránt. A multkor interjút is rendezett a dologról egy újság. Azt kérdezte: vajjon mert nem hatálytalanítják katolikus Fordmandnak és Izabellának 1492-ből való és a zsidóság kiűzetését elrendelő törvényét. A spanyol államférfiak erre kijelentették, hogy ez felesleges, mert az élet e törvényt ugyanis érvénytelenítette már. A szefárd zsidók azóta mégsem telepednek le Spanyolországba. Hogy mennyire igazuk van, mutatja a jelenlegi spanyol diktátornak egy kijelentése. Primo de Rivera, a „Dayl Express” tudósítója előtt ugyanis így nyilatkozott, hogy zsidó eddig sem szerzhetett Spanyolországban állampolgárságot és amíg ő hatalmon lesz, nem is fog, ha csak át nem tér a római katolikus hitre. Spanyolországban, különösen Madridban, elég sok zsidó él mint kereskedő vagy bankár, de ezek valamennyien idegeneknek számítanak eddig is és fognak számítani ezután is.

(A husyatini rabbi unokájának esküvője.) Mint Bécsből jelentik, Friedmann Izrael husyatini nagy rabbi, aki most Bécsben él, férjhez adta egyik unokáját Bauminger Izák krakkói agudista szenátor fiához. Az esküvői lakoma a Sofia-teremben zajlott le: több mint 600 vendég volt hivatalos, köztük a volt rizsini rabbinak Bécsben élő valamennyi leszármazottja. Az Agudász Jiszroél központi irodáját hivatalosan Pappenheim Wolf és Pappenheim Henrik képviselte. Az ünnepi lakoma alatt, mint ez már szokásos, jótékony eélokra gyűjtöttek és nagy adományok folytak be a Keren Hatóra, Keren Hajisüv és az Agudász Jiszroél árvaalapja javára.

קונדמאכונג

וירקונספאללע דרשות (רעדען) פון יעדע ער-דענקליכע נעלענעדייט פערשערטונג צו מאס-סונעם פרייע אונטער שטרענגסטער דיסקרע-ציאן פערנער אויט ספר מנחת ישראל צווישע אויפלאנג צו פון ביי ישראל הים ברוך רב ומיט דח"ח 8 K. 10.000 צו האבען. — ומלפנים בקיץ האללע (אישכנס)

Israel Braun Rabbiner Budapest, VII. Szövetség-ucca 43

(Papp Antal érsek levele.) Miskolcra jelentik, hogy Papp Antal c. érseket Miskolc társadalma meleg ünnepségben részesítette, midőn a Felvidékről elüzlött főpap ott új otthonát elfoglalta. Amidőn az érsek Miskolcra jött, az összes egyházak képviselői megjelentek és üdvözölték. Többek között a miskolci izr. hitközség megbízottai is üdvözölték az érseket, aki igen melegen megköszönte az üdvözlést és most a következő levelet írta Austerlitz Sámuel főrabbinak:

„Főtisztelendő Austerlitz Sámuel főrabbi urnak, Miskolc. Főtisztelendőségemnek székfoglalóm alkalmával küldött meleg üdvözléteért öszinte köszönetet mondva viszont I-ten bőséges áldását kérem nemes működésére, hogy a vallásos élet mélyítése minden hívők lelkében erősítse az I-tenhez és a hazához való hűség ragaszkodást és hozza el nekünk I-ten békéjének országát. Fogadja főtisztelendő ur kiváló tiszteletm nyilvánítását. — Papp Antal c. érsek, apostoli adminisztrátor.”

(Henry Barbusse,) a híres francia író Budapestben való időzése alkalmából elmondta, hogy a román fővárosban faszista diákok azt kiáltottak feléje: „zsidó gazember”. A diákok egész biztosan tudták nem-

zsidó voltát s a zsidó jelzővel nem faji létét, hanem destruktív lelkületét akarták jelezni. S valóban Barbusse romboló, mert a háboru Molochját akarja elpusztítani. A zsidót kiáltó diákok pedig eltalálták a Talmud egyik mondását: „Mordechaj benjaminita volt, miért nevezeték mégis Jehudi-nak, mert „הַיְהוּדִים בְּעֵינֵי נַקְיָה הָיוּ” „Aki tagadja a bálványokat, azt zsidónak mondják”.

MENORÁK
különböző nagyságon
gyári árban kaphatók

MIKA
rézárugyárban

BUDAPEST
VII., Kazinczy-utca 47
Telefon: József 128-27.

(A pápai Siur Chewra) rabbi állásának betöltése, mint tudósítónk jelenti, az egyleti tagok imponáns érdeklődése mellett történt meg. Ő iási többséggel Dirnfeld Abraham, az itteni jesiva érdemes vezetője lett ezen diszes állásra megválasztva. A megválasztás gyors és sima lebonyolítása Krausz József H. elnök körültekintő, tapintatos és erélyes vezetésének köszönhető. A megválasztott rabbi beiktatása, valamint az egyesület 100 éves fennállásának megünneplése egy nagyszabású társasvacsora keretében Tévész hó 5-án fog az egyesület nagy termében megtartatni.

Családi hírek.

Günsberger Szerén és Weisz Vilmos jegyesek. — (Mindem külön értesítés helyett.) — Neuländer Etelka, Ércsi és Székely László, Kecskemét—Haifa (חיפה, Palesztina) jegyesek.

Rejtvény.

Mult számunkban közölt rejtvény megfejtése

שופטים ושופרים
פר
שופים

Helyesen megfejtették: Blum S. Szarvas, Pollák Gyula Soltvadkert, M. Mór Makó, Weissberg Jenő Debrecen, P. Armin Nyirbátor, Schück Zsigmond Szikszó, Goldberger Farkas Olaszliszka, Friedmann Herman H.-Hadház, Winkler M. Berekböszörmény, Neumann J. Bonyhád.

Szombattartó zsidó kereskedők és iparosok figyelmébe!

„Somré Sabosz” Bizottság
VII., Wesselényi ucca 13.
Telefon: József 126-23.

Szombattartó zsidó alkalmazottak díjtalan elhelyezése!

Alkalmazást keresnek:

Férfiak	Mészáros	5
	Mészáros tan.	1
Aranyműves	4 Órás	9
„	tanoc 1 Pék	4
Asztalos	5 Raktárnok,	
Bádogos, szerelő	15 pénzbeszedő,	
Cipész és	üzletvezető	14
felsőrézkészítő	18 Szabó	20
Fűszerez	35 Szűcs	4
Fogtechnikus	3 Takács	1
Gazdatiszt	5 Villanyszerelő	6
Háziszolga	18 Különféle.	
Házitanító	8	
Kárpitos	2	Nők.
Könyvelő és	Elárultónő min-	
minden irodai	den szakmából	8
alkalm	51 Irodai alkalm.	26
keresk. segéd min-	Kalapkészítőnk	4
den szakmából	57 Varrók	72
Kirakalrendező	1 Pénztárosnő	8
Lakatos	16	

Skrek Lipót
orth. כשר szalámi és füstölthús különlegességei a legjobbak.

E héten nagy chasukai libaszalámi vásár kilója rudvételnél
65.000 K.

Gyár és főüzlet:
VII., Dob ucca 27. sz.
Telefon: József 124-17.

REBENWURZL
SALAMON ÉS IZIDOR
orth. כשר

szalámi és kolbászárugyár,
Budapest, VI., Laudon-ucca 3.
Ajánlják az országban elismert és legmegbízhatóbb gyártmányaikat a legolcsóbb napiarban. Pesten szélküldés naponta kétszer, kívánatra árjegyzéket küldünk.

Felvágott különlegességeket ünnepélyes alkalmra tálakra díszítve a legszebb kivitelben szállítunk.

Bosztanai.

Történelmi regény írta: **Dr. Lehmann M.** — Fordította: *Eckstein Jenő.*

IX.

Egy derült tavaszi reggelen hagyta el Bosztonai barátjával Achaial Mechuza városát. Nagyatyján és anyján kívül a hitsorsosok nagy tömege kísérte el a két ifjút, hogy a szokásos áldással köszöntsék Dávid egyetlen unokáját. Mindnyájan érezték, hogy a királyi udvarban sok nehézség, sok veszély vár rájuk.

Midőn Mechuza város határát elérték, a nagyszülők és az anya karjaikba zárták mégegyszer unokájukat illetve a fiát. Amint a kocsi a két ifjuval és a szolgálkkal tovagördült, ezer ajkon hangzott fel az áldás: Áldjon meg az Isten és őrizzen meg téged, világítson arca reád és legyen kegyes irántad, fordítsa az Ur arcát feléd és adjon neked békét!

Sokáig sirt még Jaletta, midőn mechuza palotájába visszatért. Az ifju sziv azonban gyorsabban küzd le a könnyű gondot. Bosztonai és Achai gyönyörködve élvezték az út szépségeit és vidáman utaztak céljuk felé.

Destagerd, az új, fényes királyi város, melynek háza csupa paloták, palotái csupa műrecek voltak, melynek királyi palotái minden képzeletüket felülmúló pompát fejtettek ki, mintegy elkábitotta a két ifjút. A csodaszép város utcáin és nyilvános terein levő épületek márványa és nemes érce majd elvakította a két ifju szemét. Ferhad, a szobrász és építész építette a várost ily csoda széppé. Művészete és a mesteri kéztől vezetelt vésője csodákat művelt.

Persze nem szenvedett hiányt a drága anyagban. Tevék egész karavánjai hozták naponta a rómaiak elleni háboru alkalmával a nemzetek zsákmányát. Egyszer egy fogolyhoz hoztak, ki a király háremjének volt szánva. Serinnek hívták a keresztény nőt, ki egy előkelő rómainak volt a leánya. Serin, ki Pelusium ostroma alatt jutott a perzsák kezébe, szépségével a világ asszonyait és hajdonait fölülmulata. Amint Ferhad meglátta a csodaszép foglyot, heves

szerelemre gyulladt iránta. Serin is megszerette a művészt, kinek nagy szellemét, fenséges alkotásait naponta alkalmá volt megcsodálni.

Midőn Kosroes a csatából visszatért, és meglátta a szép utcákat, a pompás palotákat, a szemetkáprázató szobrokkal ékesített nagy tereket és midőn megszemlélte az ő számára épített királyi várat, mely az éghez hasonlított, melyben az aranygolyók mozgás közben a csillagok pályáját írták le, nagyon boldog volt. A király a mestert, ki mindezt csinálta maga elé hívatta és úgy akarta őt meg jutalmazni, mint az a Sahan Sahhoz, a királyok királyához (így hívták a perzsák királyát) méltó.

Ferhad megjelent a király előtt, földre vetette magát, azt csókjaival illetve,

„Kelj fel Ferhad!” szölt a király, „meg vagyok veled elégedve. Oly palotát és oly várost építettél nekem, melynek szépségéhez fogható sem égen sem földön nincs. Valóban ha Ormuzd, a világosság itene, az ő hét amsaspandját¹⁾ huszonnyolc izedjét²⁾ és számtalan ferverjeit³⁾ lehozta volna gorotmából, a szellemek honából, akkor sem tudott volna szebbet teremteni. Ahrimán a sötétség itene irigység nélkül nézte munkádat és a rossz devjei⁴⁾ csodaművedet nem rombolták össze. Kérj bármit úgy akarlak megjutalmazni, mint egy király csak jutalmazni tud.”

„Királyok királya” felelte Ferhad, „csak keveset kívánok tőled; összes drágaságaid és kincseid közül csak egyet akarok kiválasztani.”

„Megengedem” mondá a király „válassz!”

„És ha én most, folytatá a művész, azon 300 ői hosszú és 60 ölnyi széles szőnyeget, kincsed büszkeséged választanám, mely gorotmánt, a bol-

1) A legfőbb szellemek, 2) az amsaspandoknak alárendelt szellemek, 3) az alsórendű szellemek, 4) a démonok, rossz szellemek.

dogok honát ábrázolja, melyen a gyümölcsök és virágok aranyból és gyémántból vannak szöve, ha a művészetnek és szorgalomnak ezen mesterművét választanám, melynek értéke egész birodalom értékével felér, ezen kívánságomat is teljesítenéd, oh király?”

„Adott szavamat nem vonom vissza!”

„Ugy esküdj meg nekem a tsinevad hidjára, mely Ormuzd egéhez vezet.”

„Esküszöm tsinevad hidjára, melyen át a ferverek Ormuzd egébe szállnak. Most pedig nevezd meg a kincset melyet választottál!”

„Királyok királya, A kincs melyet választottam drágább és értékesebb, mint ez a szőnyeg, melyre te oly büszke vagy, értékesebb, mint ragyogó palotád, mint új szép királyi fővárosod, értékesebb, mint az egész birodalmad. A szolgánod Serin az, a háboruban ejtett foglyul és küldted haza. Hasonlíthatatlan az ő szépsége; szemei a nap sugaraihoz hasonlítanak, mosolya pedig az enyhe holdfényhez.

A király mosolygott és így szölt: „Van elég asszonyom és szolgánóm; boldogítson csak Serin téged, nagy művész!”

És megparancsolta, hogy a foglyot elébe vezessék és a művésznek átadják.

Midőn azonban Serin, a király előtt megjelent annak szépsége elkápráztatta a király szemei. Csak ez méltó arra, hogy egy király hitvese legyen, gondolta magában a király és rögtön megbánta Ferhadnak adott esküjét.

Ferhad Serin elé sietett, hogy kezén fogja őt.

Erre a király megszözlalt: „Még nem Ferhad, még ne! Előbb ide kell vezetned a sziklafal másik oldaláról azt a folyót, mely fővárosomat vízzel fogja ellátni.”

És Ferhad éjjel-nappal dolgozott, hogy a szép Serint minél hamarabb megkaphassa. De a király mély szerelemre gyulladt Serin iránt. Összes kincsei, hatalma, gazdasága, győzelmei értéktelennek tünnek fel előtte, ha Serinről le kellene mondanía. El-

Szerkesztői üzenetek.

K. F. Özd. Olvassa el figyelemmel erről szóló cikkeinket s akkor megkapja a feleletet. — **Fr. H. Ban és többeknek.** עם הדין דאורייתא הוא את עם בניו השכלתם. אירגן ועל כן לא השכלתם בחוכה. — **Többeknek.** Jesiváról szóló cikkek sorra kerülnek, de a sorrendet nem bonthatjuk meg. — **U. A. Beled.** Mint látni méltóztatik, a nyilvános rabbiskoláról szóló mai fejtegetés sok tekintetben felöleli a számbavehető filogásokat. Legközelebb az Ön észrevételeire is rátérünk. — **Gb. L-t.** Szívesen közlünk az ifjusági mozgalmakra vonatkozó felszólalásokat. — **K. R. Tarcál.** Elmékedése valóban humoros, de talán nem mindenki osztja nézetét. — **Fő-rabbi Tiszafüred, Földes, Tab és Fő-egyháza.** Tévedés volt, kérjük szives elnézésüket. — **Holländer. Békéscsaba.** — **R. J. Püspökladány.** Kérdéseire visszatérünk. — **F. R.** Mult számbunkban közölt üzenetünket félreértette! A bubifrizura semmiesetre sem egyezik a vallásos orth. leány erkölcsével! Mi csak annyit mondunk, hogy annak, aki hosszú ujjú és fedett nyaku divatnak hódol, a bubifrizura viselete esetleg megbocsátható, mint a paróka viseletéhez való átmenet. Egyébként feltétlenül elítélendő, úgy a jóízű, mint a vallás szempontjából. Erre is vonatkozhat a „vish loj szilbas szim-lasz gever” (nő ne öltözködjék mint férfi) tilalma. — **Rainer Ferenc, Miskolc.** Öszintén gratulálunk eljegyzéséhez s külön a tartalmas „drósejához”, amelyet eljegyzésén tartott. Valóban méltó talmidja a hunfalvi gaon-ur-nak!

Pályázatok.

Minden szó egyszeri belkutatása 2000, vastagon szedett betűkből 4000 korona Pályázatok felvételnek: Sip-ucca 10. — Hirdetések díja előre fizetendő.

A balatonfüredi orth. izr. hitközségben legközelebb betöltendő a metszői állás. Pályázati kérvényben felemlítendő: 1. kor, 2. családi állapot, 3. képesítés, 4. eddigi működés, 5. igények. Képesítő okmányok másolatban melléklendő. Szép kétszobás lakás van, villanyvilágítással és gyümölcsös. Goldstein Ezra rabbi, mint jegyző, Löwinger Miksa elnök.

A nagykálói orth. izr. hitközség három tanerős elemi népiskolájánál megüresedett férfitanítói állásra pályázat hirdették. Fizetés: helyi javadalom, államsegély és lakbér. Héber tanításban jártas tanítók pályázhatnak. B.-listások és menekültek előnyben. Pályázati határidő 1925 december 25. Az állás lehetőleg azonnal elfoglalandó. Dr. Strausz Mihály iskolaszéki elnök.

Pátróha, szabolcsmegyei orth. izr. hitközség keres sóchet-ubódeket, aki egyben balköré is legyen. Az állás azonnal betöltendő. Utiköltség csak a megválasztottnak térítetik meg.

A hernádvecsei hitközség pályázatot hirdet: sóchet-ubódek, aki három elismert orth. rabbittól kabolosszal bír, azonnal felvétetik. Fizetés megegyezés szerint, az utiköltséget csak a meghívottnak térítjük vissza. Hernádvecse, Abauj-T.-megye. Goldstein Manó.

A budapesti autonom orthodox izraelita hitközség közleményei.

Hitközség irodahelyisége: VII., DOB-u. 35 (Közsegháza).

Hitközségünk rabbiságának felügyelete alatt állanak:

Hitközségi mézárszékek.

1. II., Margit-körut 7.
2. V., Solyom-utca 24.
3. VI. Szerecsen-utca 18.
4. VII., Wesselényi-utca 15.
5. VII., Kertész-utca 35.
6. VII., Hernád-utca 6.
7. VIII., Magdolna-utca 29.
8. IX., Tompa-utca 17/a.

Hitközségi tejelárusítás.

1. V., Solyom-utca 24.
2. VII., Dob-utca 35.
3. VII., Wesselényi-utca 18.
4. VIII., Magdolna-utca 29.

Hitközségi baromfivágóhelyek,

1. II., Margit-körut 7.

Hitközségi intézmények.

Rituális fürdők. (Mikwa)

1. Ráczfürdő: I., Hadnagy-utca 8-10
2. Köruti fürdő: VII., Erzsébet-körut 49.
3. VIII., Magdolna-utca 29.

Templomok.

1. III., Zsigmond-utca 74.
2. VII., Kazinczy-utca 29-31.
3. VII., Király-utca 1.
4. IX., Tompa-utca 17/a.

סגולת הנפש והבטחון.

A zsidóság lelkének bizalomkönyve!

A híres prágai főrabbitól מרדכי מפראג דל משהאלט זצ"ל összeállított „ספר בן-בן” és „אבות וסודות” által 10 zsolrtárfejezettel ellátott, ugyszintén egy משורה ומשקל מורה tabella, amely a tanulóközönség, kivált a Jesivában tanuló növendékeknek fontos segédkönyve. Általam kiadatott. Kapható kötve 15.000 koronáért, nagyobb megrendelésnél drábjá 12.000 korona.

Klein Mór, Ujpest, Király-u. 16.

Belterületen

2 szobás komfortos lakás megvétele vagy aranybérrel kerestetik.

Cím a kiadóban.

ÚJ BORBINCE!!

Orth. כשר, kitűnő hegyaljai és asztali, fehér és vörös borok legolcsóbb árban kaphatók.

Geczowits Vilmos Klauzál-tér 16.

Legolcsóbb

orth. kóser étkezde

Győződjön meg Salamonné jó és izletes házikosztjáról. Előfizetők előnyben részesülnek Király ucca 8. I. 42.

Vallásos urileányt,

intelligens kisasszonyt keresek, aki III. polgári fiam tanítását és levizsgáztatását vállalja. Perfekt németül és zongorázni tudó, szigoruan orth. kosztára reflektáló urilányok küldjék alant címre ajánlataikat, bizonyítvány-másolatokkal és a fizetési igény megjelölésével. Családtagi bánásmód biztosítva. Francia nyelvismeret előnyben. **Özv. Klein Rudolfné, Kecskemét. Cognacgyár.**

Apró hirdetések.

Hirdetési díjszabás: Minden szó egyszeri beiktatása 1600, vastagon szedett betűkből 3200 korona. Állástkeresőknek 1000. Apróhirdetések felvétele: VII., Sip-utca 10. Jelíges levelek kettős borítékban ugyanoda intézendők. Apróhirdetések csak a díj előzetes lefizetése mellett közölhetők.

Házasság.

INTELLIGENS, érettségizett fiatalember, ki saját jól menő üzlettel rendelkezik, elvenne azon csinos, zeneértő, jó családból való orth. leányt, kinek hozományát üzlete nagybirtására használhatná fel. Ajánlatokat „300 jelígre” a kiadóba.

KIMONDOTTAN CSINOS fiatal 19 éves hugomat, ki nem vagyona, csupán boldog vallásos családi életre vágyódik, férjhez adnám. Szigoruan orth. műveit fiatalemberek, küldjék be ajánlatukat „Boldog jövő” jelígre a kiadóba.

JÓ POZÍCIÓJU művelt, magasállású orth. fiatalember Romániából, nőszülne. Azon csinos, jó családból való, intelligens fiatal lányok, kiknek ezen adatok megfelelnek, írjanak „28 éves” jelígre a kiadóba.

UNOKAHUGOMAT, ki 20 éves korára árván maradt, ezuton akarom otthonhoz juttatni. Hozománya 250 millió, esetleg lakás. Bővebbet levélileg „Meleg Otthon” jelígre a kiadóba kérek.

SZERÉNY igényű, németül beszélő fiatal leányt keresek gyermekek mellé. Eötvös-u. 24. földszint 2.

Megbízható

legízletesebb כשר קוסט, kis menü 15.000 K, nagy menü 22.000 K

Előfizetők előnyben

„Titen Emesz” disztermében (Mandelbaum) Szerecsen-u. 11. I. 15. Lakodalmak rendezését legjutányosabban elvállalom.

Sirkövek מצבות

Adler J. sirkóráktárban Budapest, VII., Károly-körut Szombat és ünnepnap zárva.

Rézágy 1,200.000 K

Összecsukó ágy 280.000 „
Sodronyágybetét 220.000 „
Gyermekágyak, vasbutorok, mosdók, afrikamatracok olesón

Somogyi és társa

Budapest, VII., Holló-ucca 1. sz. Javításokat vállalunk Szombat és ünnepnap zárva.

!Felhívás!

Értesítjük a tejsavas közönséget, hogy a **VITAMIT TEJPAR-VÁLLALAT**-Weber Márkusz felügyelete alatt szigoruan megbízható **kóser tejet** hozott forgalomba, mely allandó és pontos szállítást biztosít. Kérjük b. támogatásukat.

VITAMIT TEJPAR VÁLLALAT.
VIII. Kálvária ucca 23.

FELSŐRUHA varráshoz tanulóleány felvétetik. Jósika u. 10. IV. em. Moskovitzné

28 EVES FIATALEMBER, kinek jelenleg társas rőfösüzlete van, benősülne feltétlen vallásos családba, hol önállóan működhetne. Leveleket „vallásos” jelígre a kiadóba.

Állást keres.

INTELLIGENS érettségizett fiatal lány, ki szombat megtartása miatt nem talál elhelyezkedést, elmenne gyors- és gépirónőnek esetleg házikisasszonynak is, hol családtagnak tekintsek. Leveleket „Vallásos” jelígre a kiadóba.

PERFEKT könyvelő állást keres gyakorlatlalt, ajánlkozik malomba szombat megtartása mellett. Ajánlatokat „Szorgalmas” jelígre a kiadóba.

Állást nyer.

SZOMBATOT tartó vas- és festékárú kereskedésbe tanuló azonnalra felvétetik. Bővebbet Schwarcz Vilmos vaskereskedő, Rákospalota.

Tanítók

iparhatóságilag felszabadítva kettőszáz-ezerért iparművészeti kézimunkákat, nyak-kendőkészítést, fehérneművarrást, felsőruhavarrást, szabást, kalapkészítést.

Továbbá

vállalok legolcsóbban párnamontírozást

ötvenezerért, függönykészítést, terítőösszeállítás, férfi, női fehérneműkészítést.

Weiszné, kézimunkaszalon, Kisdiófa ucca kettő, első emelet.

Tauber Adolf orth. כשר **étterme** a régi uccái helyiségben VII., Rombach u. 16. **ujjonnan elegánsan berendezve** megnyílt. — Elsőrangú ellátás igen kedvezményes áron. Naponként menü. — Lakodalmakra külön helyiségek állnak rendelkezésre.

A tisztelt vendégek szives további támogatását kéri.

Szigoruan megbízható

כשר אפילו למחרת מן המחרת

tej, vaj, túró és mindennemű tejtermékek legolcsóbban kaphatók.

Altmann, Dob-ucca 28.

Értesítés.

A budakeszi Paksi orth. כשר konyha m st megnyílt, Király-ucca 16, III. udvar földszint. 4 fogásos ebéd 20.000 K. Kívánatra házhoz küldöm. Előfizetők jutányos árban részesülnek. — Lakodalmakat, banketteket vállalok **Löwenwirt W.**

BELVÁROSI női kalap-szalomba tanulóleány felvétetik. József-tér 12. Női kalap-zalon.

KLEIN Gyula Kisvárdai keres azonnali belépésre 1 jó héber szedőt.

MEGBIZHATÓ férfi kaucióval árukihordónak felvétetik. Skrek szalámigyár VII., Dob-u. 27.

Külfölte.

Dr. FRISCH: „Szemelvények a Bibliából” című könyve jutányos áron kapható a Zsidó Újság kiadóhivatalában, VII Sip-u. 10.

ÁRVÁN MARADT 16 éves fiu, igen tehetséges, fest, és zeneileg is képzett, adoptáltatná magát. Jőszívű szülőknek hálás és szerető fia lenne. Szives ajánlatokat „jó gyermek” jelígre a Zsidó Újság kiadóhivatalába kértünk.

ZSIDÓ ÚJSÁG

A MAGYAR ORTHODOX ZSIDÓSÁG HETILAPJA • MEGJELNIK HETENKINT EGYSZER

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST, VII., SIP UCCA 10.

TELEFON: József 125-90.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:

GROSZBERG LIPÓT

ELŐFIZETESI DIJ: 1 EVRE K. 240.000

” ” 1/2 ” K 120.000

” ” 1/4 ” K 60.000

Postachequekonto szám: 50.791.

Az orth. reneszánsz jegyében.

— A budapesti Machziké Hádász feltámasztása. —

A háborus évek és a gyászos összeomlást követő gazdasági válságok sok mindent, ami haladni akart, megállítottak, sok mindent, ami fejlődni akart, megbénítottak ebben a sorsüldözte országban. Érezte ennek hatását a magyar orthodox zsidóság is — sőt első sorban ő érezte meg — és egész sora a kulturális és jótékony egyesületeknek vagy sehogy sem, vagy csak igen szűk korlátok közé szorítva — működhetett.

Azok közé az egyesületek közé, amelyek a mostoha idők viharában működésüket szüneteltetni kényszerültek, tartozott a „Machziké Hádász” is, ez a zsidó hitélet fejlesztésére és a zsidó érzés mélyítésére oly rendkívül fontos egyesület.

Most, hogy némileg megnyihült az idők járása fölöttünk, Budapest és környékének, valamint a Dunán inenni és aDuna-Tisza közének rabbijai és zsidó vezető férfiai azt a célt tűzték maguk elé, hogy feltámasztják és megújult működésre élesztik a „Machziké Hádász” egyesületet. Előkészítő bizottsággá tömörültek és héber nyelvű felhívást bocsátottak ki, mely magyar fordításban így hangzik:

Kedves Hittestvéreink!

A világháboru előtt hazánkban több „Machziké Hádász” egyesület fejtett ki áldásos működést, a zsidó szellem felélesztését és a zsidó hitélet mélyítését tűzvé ki működése céljaul.

De sajnos, az utóbbi évek rendkívüli viszonyai folytán kénytelenek voltak működésüket beszüntetni.

Azok, a zsidó vallási élet terén mutatkozott okok, amelyek annak idején szükségessé tették a „M. H.” egyesületek alapítását, ma még számosabak, mint akkor; sürgős és halaszthatatlan kötelességünk tehát, hogy az egyesületet újra életre hívjuk. Régi programmunk, mely így szól: mélyítése a hitéletnek és a törvényhűségnek, valamint a Tóra piléleinek megerősítése, להקו חרת והאמונה להרם קין התורה, kell, hogy élő tette és áldásthözó valóságá váljék.

— kell, hogy élő tette és áldásthözó valóságá váljék.

Tisztelettel és szeretettel hívjuk meg tehát mindazon hittestvéreinket, kik törekvéseinkkel egyetértnek és azokkal rokonszenveznek, hogy f. é. december hó 29-én délután 2 órakor, a budapesti aut. orth. izr. hitközség disztermében (VII., Dob-ucca 35.) megtartandó alakuló közgyűlésen mennél nagyobb számban megjelenni sziveskedjenek.

Budapest, 5686. Chanuka 4-ik napján.

Frankl Adolf, az orth. izr. iroda elnöke, Reich Koppel, budapesti orth. főrabbi, Silberstein Józsu, váci orth. főrabbi, Óbudai Freudiger Ábrahám, a budapesti orth. izr. hitközség elnöke, Sussmann Fischl v. csuzi főrabbi, pesti orth. rabbi, Steif Jonáthán, pesti orth. rabbi, mint az előkészítő bizottság tagjai.

Még aláírták a körlevelet a következők: Deutsch József, balassagyarmati, Deutsch Mózes salgótarjáni, Szófer Simon paksi, Breuer Simon tabi, Pressburger Áron bonyhádi, Löblovics Dávid kiskőrösi, Pollák Jozsua soltvadkert, Lőrinc Izsák orosz, Blum Bencion szarvasi, Grosz Jakab budai, Goldmann József upesti, Dusinszky Mihály rákospalotai, Baum Hermann vörösvári, Dohány József halasi, Ungár Ruben tétényi, Krausz Simon ácsi, Jungreis Jakab nógrádberceli, Goitein József högyészai, Weltz Izrael tinnyei és Goldstein Ezra balatonfüredi főrabbi.

A körlevél czéloz a hetiszakas eme szavaira זמתי עשו חיי „ezt tegyétek és élni fogtok”. Találónak és szimbólikusnak tartjuk e citátumot. A Machzike Hádász ideáljai szolgálatában állni, érdekében dolgozni valóban a zsidóság életakarásának a kifejezése.

... Mi, a Zsidó Újság szerkesztősége, a magunk részéről csak lelkesen üdvözöljük ezt az örvendetes megmozdulást és I-ten segítségét kérve a megalakítandó egyesület jövendő működéséhez, annak a reményünknek adunk kifejezést, hogy olvasóinknak ב"ה immár nagyra nőtt tábora is megértő támogatója lesz az egyesületnek. Vidéken lakó előfizetőink és olvasóink szerkesztőségünk útján is bejelenthetik az egyesületbe belépésüket.